

การศึกษาเปรียบเทียบการบริหารจัดการพื้นที่ธรณีสงฆ์วัดพระธาตุดอยเวา
กับตลาดสดนายบุญยืน อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย

A COMPARATIVE STUDY OF AN ADMINISTRATION OF MONASTERY
PROPERTY OF WAT PHRA THAT DOI WAO AND BOON YENE MARKET,
MEA SAI DISTRICT, CHIANG RAI PROVINCE

พระชลายุทธ์ ท้าวมูลละ

รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต

สำนักวิชาศิลปศาสตร์
มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง

2558

©ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง

การศึกษาเปรียบเทียบการบริหารจัดการพื้นที่ธรณีสงฆ์วัดพระธาตุคอยเวา
กับตลาดสดนายบุญยืน อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย

A COMPARATIVE STUDY OF AN ADMINISTRATION OF MONASTERY
PROPERTY OF WAT PHRA THAT DOI WAO AND BOON YENE MARKET,
MEA SAI DISTRICT, CHIANG RAI PROVINCE

พระชลายุทธ์ ท้าวมูลละ

การค้นคว้าอิสระนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต

สำนักวิชาศิลปศาสตร์

มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง

2558

©ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง

การศึกษาเปรียบเทียบการบริหารจัดการพื้นที่ธรณีสงฆ์วัดพระธาตุดอยเวา
กับตลาดสดนายบุญยืน อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย

A COMPARATIVE STUDY OF AN ADMINISTRATION OF MONASTERY
PROPERTY OF WAT PHRA THAT DOI WAO AND BOON YENE MARKET,
MEA SAI DISTRICT, CHIANG RAI PROVINCE

พระชลายุทธ์ ท้าวมูละ

การค้นคว้าอิสระนี้ได้รับการพิจารณาอนุมัติให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต

2558

คณะกรรมการสอบการค้นคว้าอิสระ

.....ประธานกรรมการ
(ดร. ปเนต มโนมัยวิบูลย์)

.....อาจารย์ที่ปรึกษา
(ดร. พลวัฒน์ ประพัฒน์ทอง)

.....กรรมการ
(ดร. อภิสม อินทรลาวัณย์)

©ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง

กิตติกรรมประกาศ

ผู้ศึกษาการค้นคว้าอิสระครั้งนี้สำเร็จได้ด้วยความกรุณาอย่างสูงยิ่งของ อาจารย์ ดร.ปเนต มโนชัยวิบูลย์ ประธานคณะกรรมการสอบการค้นคว้าอิสระ อาจารย์ ดร.พลวัฒน์ ประพัฒน์ทอง กรรมการสอบและอาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระ และอาจารย์ ดร.อภิสม อินทรลาวัณย์ กรรมการสอบการค้นคว้าอิสระ

ผู้ศึกษาขอขอบคุณ คณาจารย์สำนักศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวงทุกท่านที่ได้ ประสิทธิ์ประสาทวิชาองค์ความรู้ทางรัฐประศาสนศาสตร์ ตลอดจนคอยถามไถ่และให้กำลังใจผู้ ศึกษาจนประสบความสำเร็จในการเรียน

ผู้ศึกษาขอขอบคุณ บิดาและมารดา ผู้ยืนยันรากฐานของชีวิต คือ การกตัญญูทวดเทิดา และ สั่งสอนผู้ศึกษาว่าความรู้เป็นการศึกษาที่ไม่มีวันหมด รวมถึงสมาชิกครอบครัวและญาติพี่น้องทุกคน

ผู้ศึกษาขอขอบคุณ กัลยาณมิตรนักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวงทุกท่าน หากขาดการช่วยเหลือ สนับสนุนด้วยความตั้งใจและพยายาม อย่างดียิ่ง รวมทั้งการประสานงานในกลุ่มด้วยความใกล้ชิดแล้ว การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้คงไม่สามารถสำเร็จ ลุล่วงได้

ผู้ศึกษาขอขอบคุณ เจ้าหน้าที่ส่วนงานบัณฑิตศึกษา และเจ้าหน้าที่ห้องสมุด ที่ให้บริการใน ด้านการศึกษาอย่างดียิ่ง รวมถึงหนังสือและเอกสารต่าง ๆ อันเป็นประ โยชน์ต่อการค้นคว้าอิสระ ฉบับนี้

พระชลายุทธ์ ท้าวมูลละ

ชื่อเรื่องการค้นคว้าอิสระ	การศึกษาเปรียบเทียบการบริหารจัดการพื้นที่ธรณีสงฆ์ วัดพระธาตุคอกยเวากับตลาดสดนายบุญยืน อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย
ชื่อผู้เขียน	พระชลายุทธ์ ท้าวมูลละ
หลักสูตร	รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต
อาจารย์ที่ปรึกษา	ดร. พลวัฒน์ ประพัฒน์ทอง

บทคัดย่อ

การศึกษานี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) เพื่อศึกษาการบริหารจัดการพื้นที่เช่าของวัดพระธาตุคอกยเว และตลาดสดนายบุญยืน อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย (2) วิเคราะห์เปรียบเทียบระดับความพึงพอใจเกี่ยวกับการบริหารจัดการพื้นที่ของผู้ประกอบการที่เช่าพื้นที่วัดพระธาตุคอกยเว กับตลาดสดนายบุญยืน อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย และ (3) เสนอแนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการพื้นที่และตอบสนองต่อความต้องการของผู้ประกอบการที่เช่าพื้นที่ธรณีสงฆ์ของวัดพระธาตุคอกยเว อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูล จากผู้ประกอบการที่เช่าพื้นที่ของวัดพระธาตุคอกยเว และตลาดสดนายบุญยืน อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย จำนวน 334 ตัวอย่าง วิเคราะห์ข้อมูลสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ทดสอบสมมติฐาน โดยใช้ค่าที (t-test for independent samples) ค่าความเชื่อมั่นที่ระดับ 95%

ผลการศึกษาปรากฏดังนี้ (1) ระดับความพึงพอใจเกี่ยวกับการบริหารจัดการพื้นที่ของผู้ประกอบการที่เช่าพื้นที่ตลาดคอกยเว อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย ในภาพรวมและทุกด้านอยู่ในระดับน้อย ซึ่งแตกต่างจากระดับความพึงพอใจเกี่ยวกับการบริหารจัดการพื้นที่ของผู้ประกอบการที่เช่าพื้นที่ ตลาดสดนายบุญยืน อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย ในภาพรวมและทุกด้านอยู่ในระดับมาก (2) ผู้ประกอบการตลาดสดนายบุญยืน และตลาดคอกยเว มีความพึงพอใจต่อการบริหารจัดการพื้นที่

ธรณีสงฆ์ในทุกด้าน ได้แก่ การวางแผน การจัดหาบุคคล การประสานงาน และการจัดทำงบประมาณ ค่าใช้จ่าย แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับต่ำกว่า 0.05

ดังนั้น เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาการบริหารจัดการพื้นที่ธรณีสงฆ์ของวัดพระธาตุคอกยเว อำเภอมะนัง จังหวัดยะลา ผู้ศึกษาจึงมีข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้ (1) ด้านการวางแผน ผู้ที่เกี่ยวข้อง ควรมีกิจกรรมวางแผนที่ครอบคลุมและชัดเจน และควรมีการจัดทำสัญญา และเงื่อนไขเกี่ยวกับการเช่าพื้นที่กับผู้ประกอบการทั้งรายเดิมและรายใหม่ให้ชัดเจน (2) ด้านการจัดหาบุคคล ผู้ที่เกี่ยวข้อง ควรส่งเสริมให้บุคลากรที่มีอยู่ เรียนรู้และเสริมสร้างประสบการณ์เกี่ยวกับการดำเนินงานที่ดี และถูกต้อง เพื่อให้วัดสามารถบริหารงานได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น และแต่งตั้งผู้ดูแล/รับผิดชอบ หรือผู้ประสานงานในการบริหารจัดการพื้นที่ที่ชัดเจน (3) การประสานงาน ผู้ที่เกี่ยวข้องควรจัดทำ แผนผังการบริหารงานที่ชัดเจน มีระบุผู้มีอำนาจสั่งการในระดับต่าง ๆ ตลอดจนเพิ่มช่องทางการติดต่อ อีกทั้งยังเป็นช่องทางสำหรับการรับเรื่องร้องเรียนต่าง ๆ ที่อาจจะเกิดขึ้นภายในพื้นที่ธรณีสงฆ์ และ ควรแจ้งแผนผังการกำหนดขอบเขตพื้นที่ที่ชัดเจน และ (4) การจัดทำงบประมาณค่าใช้จ่าย โดยวัด ควรมีการจัดทำบัญชีรายรับ-รายจ่าย ให้ถูกต้องตามหลักการ และต้องมีความชัดเจน โปร่งใส สามารถตรวจสอบได้ และหาแนวทางเพิ่มค่าเช่าต่อเดือนอย่างเป็นธรรม

คำสำคัญ: การบริหารจัดการ/พื้นที่ธรณีสงฆ์

Independent Study Title	A Comparative Study of An Administration of Monastery Property of Watphra That Doi Wao and Boon Yene Market, Mea Sai District, Chiang Rai Province
Author	Phra Chalayut Thaomunla
Degree	Master of Public Administration
Advisor	Pollavat Prapatpong, Ph.D.

ABSTRACT

The objectives of this study were: (1) To investigate on administration of Watphra That Doi Wao Boon property and Yene market property, Mea Sai district, Chiang Rai province. (2) To compare between property lessees satisfaction level for administration of Watphra That Doi Wao and Boon Yene market, Mea Sai district, Chiang Rai province. And (3) To recommend an approach to improve the administration of monastery property and correct solutions for property lessees of monastery property of Watphra That Doi Wao. Questionnaires were used as a tool to retrieve data from population who are property lessees of Watphra That Doi Wao and Boon Yene market, Mea Sai district, Chiang Rai province. The sample size is 334. The data was analyzed by using descriptive statistics such as frequency distribution, percentage, mean and standard deviation. Hypothesis testing was done with t-test method (t-test for independent samples). 95% is confidence interval.

The results of the study were as follows: (1) Overall, all aspects of satisfaction of lessees on administration of monastery property of Watphra That Doi Wao, Mea Sai district, Chiang Rai province was at the low level while Overall, all aspects of satisfaction of property lessees on administration of Boon Yene market property was at the high level. (2) All aspects of satisfaction of property lessees on administration of monastery property of Watphra That Doi Wao, Mea Sai

district, Chiang Rai province such as planning, recruitment personnel, coordinating and budgeting was different from the satisfaction of property lessees on administration of Boon Yene market property which was at significant level of 0.05.

So these are recommendations for an approach to improve the administration of monastery property and to seek correct solutions for property lessees of monastery property of Watphra That Doi Wao. (1) Planning; related personnel should consider plan activity that is fully covered and clear and make clear to property lessees for leases and condition. (2) Recruitment personnel; related personnel should support improve knowledge and experience to improve the operation process of Watphra That Doi Wao related personnel and appoint responsible man or coordinator for property administration. (3) Coordinating; related personnel should make clear organization chart that identify clearly, the influence and duty of personnel of each level and provide more coordination for the convenience of property lessees through various channels and make understand about area border that clearly to property lessees. And (4) Budgeting; Watphra That Doi Wao related personnel should do correct and explicit income statement so that others can examine and find method to collect fair rent for property lessees.

Keywords: Administration/Monastery Property

สารบัญ

	หน้า
กิตติกรรมประกาศ	(3)
บทคัดย่อภาษาไทย	(4)
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	(6)
สารบัญตาราง	(10)
สารบัญภาพ	(11)
บทที่	
1 บทนำ	1
1.1 ความสำคัญและที่มาของปัญหา	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา	3
1.3 กรอบแนวคิดในการศึกษา	3
1.4 สมมติฐานการศึกษา	4
1.5 ขอบเขตของการศึกษา	4
1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	5
1.7 นิยามศัพท์เฉพาะ	6
2 การทบทวนวรรณกรรม	7
2.1 แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารจัดการองค์กร	8
2.2 แนวความคิดเกี่ยวกับวัด และการบริหารจัดการวัดตามบทบัญญัติของ พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 และแก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2535	12
2.3 ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	18

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่	
3 ระเบียบวิธีการวิจัย	23
3.1 ข้อมูลและแหล่งข้อมูล	23
3.2 ประชากร	23
3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา	24
3.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล	24
3.5 การวิเคราะห์ข้อมูล	24
4 ผลการศึกษา	27
4.1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ประกอบการ	27
4.2 ระดับความพึงพอใจเกี่ยวกับการบริหารจัดการพื้นที่ของผู้ประกอบการ ที่เช่าพื้นที่	32
4.3 การทดสอบสมมติฐาน	37
5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	41
5.1 สรุปผลการศึกษา	41
5.2 อภิปรายผล	44
5.3 ข้อเสนอแนะ	49
รายการอ้างอิง	51
ภาคผนวก	55
ประวัติผู้เขียน	62

สารบัญตาราง

ตาราง	หน้า
4.1 จำนวนและร้อยละของผู้ประกอบการ จำแนกตามทำเลที่ตั้งร้าน ของผู้ประกอบการ	27
4.2 จำนวนและร้อยละของผู้ประกอบการ จำแนกตามประเภทสินค้า/บริการ	28
4.3 จำนวนและร้อยละของผู้ประกอบการ จำแนกตามรายได้เฉลี่ยต่อเดือน	28
4.4 จำนวนและร้อยละของผู้ประกอบการ จำแนกตามอัตราค่าเช่าพื้นที่ต่อเดือน	29
4.5 จำนวนและร้อยละของผู้ประกอบการ จำแนกตามขนาดพื้นที่เช่า	30
4.6 จำนวนและร้อยละของผู้ประกอบการ จำแนกตามจำนวนลูกค้า	30
4.7 จำนวนและร้อยละของผู้ประกอบการ จำแนกตามระยะเวลาในการเช่าพื้นที่ จนถึงปัจจุบัน	31
4.8 จำนวนและร้อยละของผู้ประกอบการ จำแนกตามเหตุผลในเช่าพื้นที่	31
4.9 ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารจัดการพื้นที่ของผู้ประกอบการที่เช่าพื้นที่ ตลาดคอยเว อำเภอมะนัง จังหวัดเชียงราย	32
4.10 ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารจัดการพื้นที่ของผู้ประกอบการที่เช่าพื้นที่ ตลาดสดนายบุญยืน อำเภอมะนัง จังหวัดเชียงราย	34
4.11 การวิเคราะห์เปรียบเทียบการบริหารจัดการพื้นที่ของวัดพระธาตุคอยเว กับตลาดสดนายบุญยืน อำเภอมะนัง จังหวัดเชียงราย จำแนกตามปัจจัย การบริหารจัดการพื้นที่ โดยสถิติ t-test	37
5.1 เปรียบเทียบระดับความพึงพอใจเกี่ยวกับการบริหารจัดการพื้นที่ของ ผู้ประกอบการที่เช่าพื้นที่วัดพระธาตุคอยเว กับตลาดสดนายบุญยืน อำเภอมะนัง จังหวัดเชียงราย	47

สารบัญภาพ

ภาพ

หน้า

1.1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

4

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความสำคัญและที่มาของปัญหา

เมื่อย้อนกลับไปในอดีต “อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย” ในปัจจุบัน แต่เดิมเป็นที่ตั้งของ “เมืองเวียงสืตวง” เมืองเก่าแก่ของชาวลัวะเป็นเมืองขึ้นของพระเจ้าพรหมมหาราช ราชบุตรของพระเจ้าฟ้างคราชเจ้าเมืองอาณาจักรโยนกราชธานีไชยบุรีศรีเชียงแสน (เมืองเชียงแสนในปัจจุบัน) ต่อมาได้ชื่อว่า “เวียงพางคำ” แต่ด้วยวิฤกษ์แห่งการเปลี่ยนแปลง เมืองแห่งนี้ได้เลือนหายไปจากบันทึกหน้าประวัติศาสตร์อยู่ช่วงหนึ่ง (สำหรับ ปีญา, 2556) หลังจากการจัดรูปแบบการปกครองตามพระราชบัญญัติลักษณะการปกครองท้องที่ พ.ศ. 2457 ได้เกิดชุมชนชายแดนเล็ก ๆ คล้ายกับเมืองชายแดนทั่วไปที่ชาวบ้านติดต่อค้าขายกับเพื่อนบ้าน โดยเริ่มขึ้นจากการที่พ่อค้าจากฝั่งจังหวัดท่าจีนเหล็ก รัฐฉาน ประเทศพม่าเดินทางข้ามมาขายสินค้า และซื้อสินค้ากลับไปเพื่อนำไปจำหน่ายอีกทอดหนึ่ง และปี พ.ศ. 2480 ได้มีการก่อสร้างสะพานเชื่อมประเทศไทยกับประเทศพม่าเข้าด้วยกัน จึงทำให้ชาวพม่า นักท่องเที่ยวชาวไทย และชาวต่างประเทศสามารถเดินทางไปมาเพื่อการค้า การลงทุน และการท่องเที่ยวได้อย่างเสรีมากขึ้น ทำให้ตลาดการค้าชายแดนเริ่มมีการขยายตัว มีพ่อค้าแม่ค้าหลากหลายเชื้อชาติ อพยพเข้ามาอยู่อย่างหนาแน่น จนกลายเป็น “เมืองหน้าด่าน” ศูนย์กลางการค้า และการคมนาคมขนส่งชายแดนที่สำคัญ

ตลาดคอยเวา เป็นตลาดการค้าชายแดนที่ได้รับความนิยมแห่งหนึ่ง ตั้งอยู่บนพื้นที่กันไว้เป็นที่จัดประโยชน์เช่า หรือ “พื้นที่ธรณีสงฆ์” ของวัดพระธาตุคอยเวา อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย ทางด้านหน้าหรือปากทางขึ้นวัด ที่เหลือจากการกันเขตจัดประโยชน์ คือ เขตพุทธาวาส และเขตสังฆาวาสแล้ว แต่เดิมเป็นพื้นที่ว่างเปล่าได้ให้พุทธศาสนิกชนที่เดินทางมาวัดใช้สำหรับจอดรถ และเนื่องจากที่ดินของวัด เป็นที่ดินสาธารณสมบัติของแผ่นดิน เช่นเดียวกับที่ดินทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ และที่ราชพัสดุ ซึ่งไม่สามารถซื้อขาย หรือโอนเปลี่ยนมือได้ แต่วัดสามารถนำพื้นที่ธรณีสงฆ์ปล่อยให้เช่าได้ โดยเจ้าอาวาสของวัด ซึ่งอาจจะมอบหมายให้ไวยาวัจกร หรือ

ผู้จัดการผลประโยชน์ของวัดเป็นผู้ดูแล” (พระราชบัญญัติคณะสงฆ์, 2535) วัดพระธาตุคอกยเวจึงได้เริ่มก่อสร้างอาคารพาณิชย์ชั้นเดียว เพื่อจัดสรรให้ชาวบ้านในท้องถิ่น หรือผู้อพยพมาเช่าพื้นที่ขายของฝาก และนำค่าเช่าที่ได้รับไปเป็นค่าใช้จ่ายในการบริหารจัดการ และบูรณะปฏิสังขรณ์บริเวณรอบ ๆ วัด

จากนโยบายการพัฒนาของภาครัฐต่างๆ เช่น นโยบายการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษ ที่สนับสนุนผลักดันขับเคลื่อนให้อำเภอแม่สาย เป็นเมืองการค้าชายแดน (Trading City) เมืองแห่งการท่องเที่ยว และตลาดสินค้าไลฟ์สไตล์ นโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยว และนโยบายการเข้าสู่การเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC) ในปี พ.ศ. 2558 ส่งผลให้มูลค่าการค้าชายแดนไทยด้านจังหวัดเชียงรายกับสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาร์เพิ่มขึ้นในทุก ๆ ปี (สำนักงานพาณิชย์จังหวัดเชียงราย, ม.ป.ป.) พ่อค้าแม่ค้า และนักลงทุน เข้าม่าจับจองพื้นที่ในตลาดมากขึ้น ทำให้เกิดปัญหา ดังนี้

1. พื้นที่บริเวณวัดเกิดความคับแคบ ไม่เป็นระบบระเบียบตามตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ เสนาเสต่าง ๆ ภายในวัดชำรุดทรุดโทรมใช้งานไม่ได้ ซึ่งวัดพระธาตุคอกยเว เคยได้รับรางวัลวัดพัฒนาตัวอย่างจากกรมศาสนาในปี พ.ศ. 2520
2. เกิดการเช่าช่วง หรือให้ผู้อื่นเช่าพื้นที่ต่อโดยมิชอบ หรือไม่ผ่านการเห็นชอบวัด และสำนักงานพระพุทธศาสนา และทำให้มีผู้เช่าพื้นที่บางรายไม่มีสัญชาติไทย ซึ่งตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ ผู้ที่ไม่มีสัญชาติไทย ไม่สามารถครอบครองที่ดิน หรือเช่าที่ธรณีสงฆ์ได้
3. ไม่มีการเปลี่ยนแปลงไปตามสภาวะทางเศรษฐกิจ เนื่องจากวัดเก็บค่าเช่าได้ในอัตราเดิม ส่งผลให้วัดมีค่าใช้จ่ายในการบริหารจัดการพื้นที่ เช่น ค่าสาธารณูปโภค ค่าจ้างเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัย ค่าจ้างทำความสะอาดพื้นที่ และค่าบำรุงรักษาเสนาสนะต่าง สูงกว่ารายรับที่ได้จากการเก็บค่าเช่า
4. ไวยาวัจกร หรือผู้จัดประโยชน์ของวัดไม่เพียงพอ ทำให้การบริหารจัดการ/ควบคุมไม่ทั่วถึง

ดังนั้น วัดพระธาตุคอกยเว อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย จึงจะต้องมีการสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมระหว่างวัด กับผู้ประกอบการ เพื่อนำไปสู่การปรับปรุง และพัฒนาการบริหารจัดการพื้นที่ธรณีสงฆ์ของวัดพระธาตุคอกยเว อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย ให้มีประสิทธิภาพ และไม่ขัดกับวัตถุประสงค์ของวัด พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 กฎกระทรวง ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2511) ออกตามความในพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 และพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2535 ทั้งยังช่วยลดความขัดแย้งระหว่างวัดและผู้ประกอบการในอนาคตต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

การศึกษาเปรียบเทียบการบริหารจัดการพื้นที่ธรณีสงฆ์วัดพระธาตุคอยเวากับตลาดสดนายบุญยืน อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย มีวัตถุประสงค์ดังต่อไปนี้

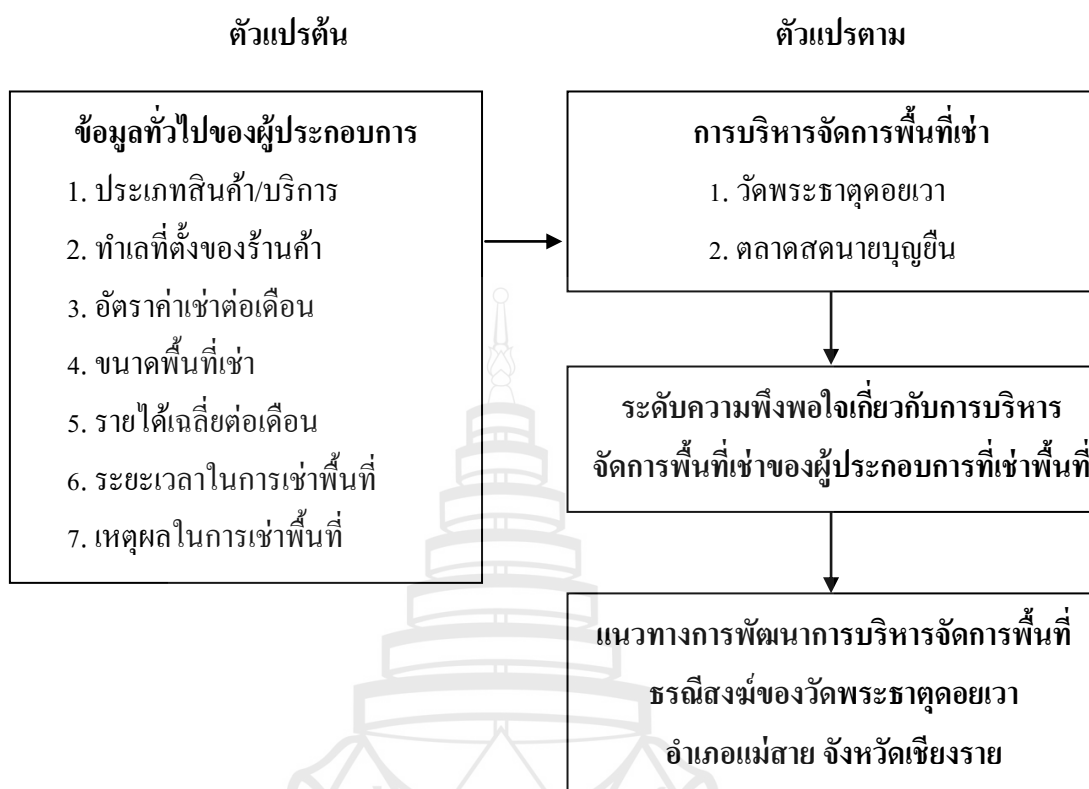
1.2.1 เพื่อศึกษาการบริหารจัดการพื้นที่เช่าของวัดพระธาตุคอยเวา และตลาดสดนายบุญยืน อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย

1.2.2 เพื่อวิเคราะห์เปรียบเทียบระดับความพึงพอใจเกี่ยวกับการบริหารจัดการพื้นที่ของผู้ประกอบการที่เช่าพื้นที่วัดพระธาตุคอยเวา กับตลาดสดนายบุญยืน อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย

1.2.3 เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการพื้นที่และตอบสนองต่อความต้องการของผู้ประกอบการที่เช่าพื้นที่ธรณีสงฆ์ของวัดพระธาตุคอยเวา อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย

1.3 กรอบแนวคิดในการศึกษา

ผู้ศึกษาได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยนำแนวความคิดและทฤษฎีการบริหารจัดการองค์กร แนวความคิดเกี่ยวกับวัดและการบริหารจัดการวัดตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 กฎกระทรวง ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2511) ออกตามความในพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 และพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2535 มาสังเคราะห์เป็นกรอบแนวคิดในการศึกษาเปรียบเทียบการบริหารจัดการพื้นที่ธรณีสงฆ์วัดพระธาตุคอยเวากับตลาดสดนายบุญยืน อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย สามารถสรุปได้ ดังภาพที่ 1.1

ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดในการศึกษา

1.4 สมมุติฐานการศึกษา

ระดับความพึงพอใจเกี่ยวกับการบริหารจัดการพื้นที่ ได้แก่ ด้านการวางแผน ด้านการจัดหาบุคคล ด้านการประสานงาน และด้านการจัดท่างบประมาณค่าใช้จ่ายของผู้ประกอบการที่เช่าพื้นที่วัดพระธาตุคุดอยเวา อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย แตกต่างจากผู้ประกอบการที่เช่าพื้นที่ตลาดสดนายบุญยืน อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย

1.5 ขอบเขตของการศึกษา

การศึกษาเปรียบเทียบการบริหารจัดการพื้นที่กรณีสงฆ์วัดพระธาตุคุดอยเวากับตลาดสดนายบุญยืน อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย มุ่งศึกษาการบริหารจัดการพื้นที่เช่าของวัดพระธาตุคุดอยเวากับตลาดสดนายบุญยืน อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย และวิเคราะห์เปรียบเทียบระดับความพึงพอใจ

เกี่ยวกับการบริหารจัดการพื้นที่ของผู้ประกอบการที่เช่าพื้นที่วัดพระธาตุคอกยเว และตลาดสดนายบุญยืน อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย โดยได้กำหนดขอบเขตการศึกษาไว้ดังนี้

1.5.1 ขอบเขตด้านประชากร

1.5.1.1 ผู้ประกอบการที่เช่าพื้นที่เพื่อดำเนินกิจการในบริเวณพื้นที่ธรณีสงฆ์ของวัดพระธาตุคอกยเว อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย จำนวน 184 ราย

1.5.1.2 ผู้ประกอบการที่เช่าพื้นที่เพื่อดำเนินกิจการในบริเวณพื้นที่ตลาดสดนายบุญยืน อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย จำนวน 150 ราย

1.5.2 ขอบเขตด้านเนื้อหา

1.5.2.1 ศึกษาการบริหารจัดการพื้นที่เช่าของวัดพระธาตุคอกยเว และตลาดสดนายบุญยืน อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย

1.5.2.2 วิเคราะห์เปรียบเทียบระดับความพึงพอใจเกี่ยวกับการบริหารจัดการพื้นที่ของผู้ประกอบการที่เช่าพื้นที่วัดพระธาตุคอกยเว กับตลาดสดนายบุญยืน อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย

1.5.3 ขอบเขตด้านระยะเวลา

ในการศึกษาครั้งนี้ มีระยะเวลาดังแต่เดือนกันยายน ถึงเดือนตุลาคม พ.ศ. 2558

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1.6.1 ทราบถึงการบริหารจัดการพื้นที่เช่าของวัดพระธาตุคอกยเว และตลาดสดนายบุญยืน อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย

1.6.2 ทราบถึงระดับความพึงพอใจเกี่ยวกับการบริหารจัดการพื้นที่ของผู้ประกอบการที่เช่าพื้นที่วัดพระธาตุคอกยเว กับตลาดสดนายบุญยืน อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย

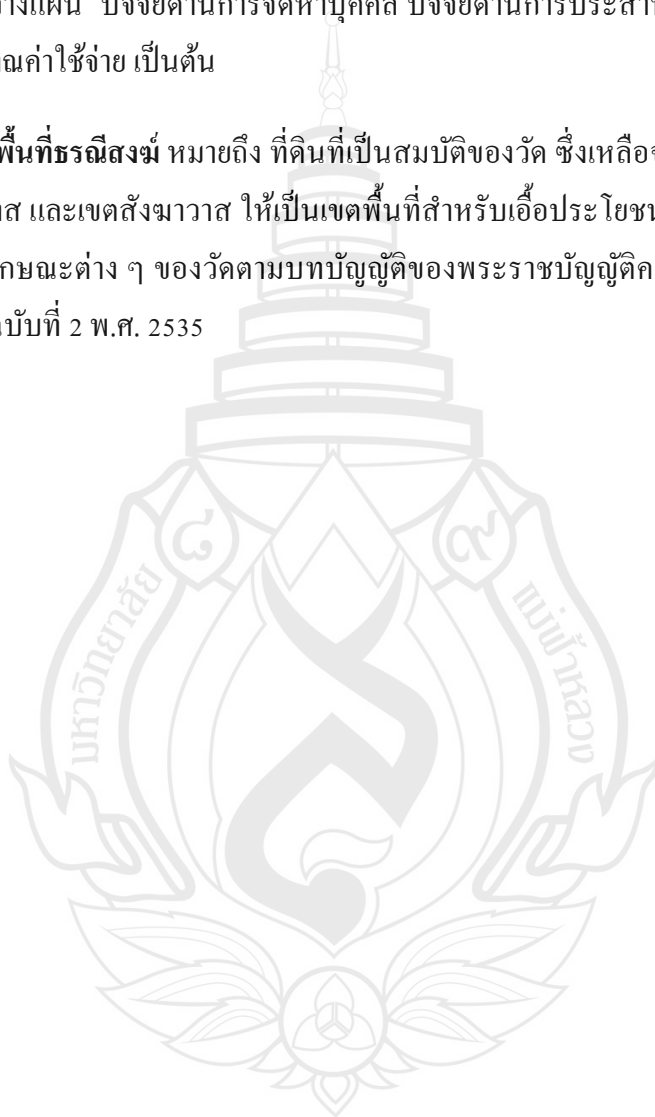
1.6.3 เพื่อให้วัดอื่น ๆ หรือผู้ที่เกี่ยวข้องในการบริหารจัดการพื้นที่ธรณีสงฆ์ นำผลการศึกษาจากกรณีศึกษาไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาการบริหารจัดการพื้นที่ธรณีสงฆ์อย่างมีประสิทธิภาพ และสอดคล้องกับพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2553

1.6.4 เพื่อเป็นประโยชน์ต่อผู้ที่สนใจในการศึกษาค้นคว้าหาความรู้ในด้านการบริหารจัดการพื้นที่ธรณีสงฆ์

1.7 นิยามศัพท์เฉพาะ

1.7.1 การบริหารจัดการพื้นที่ หมายถึง การบริหารจัดการที่มีบทบาทสำคัญ ควรนำไปใช้ในการบริหารจัดการพื้นที่ให้มีประสิทธิภาพ และเหมาะสมกว่าเดิมอย่างเป็นระบบ ประกอบด้วย ปัจจัยด้านการวางแผน ปัจจัยด้านการจัดหาบุคคล ปัจจัยด้านการประสานงาน และปัจจัยด้านการจัดหางบประมาณค่าใช้จ่าย เป็นต้น

1.7.2 พื้นที่ธรณีสงฆ์ หมายถึง ที่ดินที่เป็นสมบัติของวัด ซึ่งเหลือจากการจัดแบ่งเขตสำคัญ คือ เขตพุทธาวาส และเขตสังฆาวาส ให้เป็นเขตพื้นที่สำหรับเอื้อประโยชน์ใช้สอยในเชิงสาธารณะ ประโยชน์ในลักษณะต่าง ๆ ของวัดตามบทบัญญัติของพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 และแก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2535

บทที่ 2

การทบทวนวรรณกรรม

การศึกษาเปรียบเทียบการบริหารจัดการพื้นที่ธรณีสงฆ์วัดพระธาตุคอกยเวากับตลาดสด
นายบุญยืน อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
เพื่อใช้เป็นแนวทางในการทำการศึกษาดังนี้

2.1 แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารจัดการองค์กร

2.1.1 ความหมายของการบริหารจัดการองค์กร

2.1.2 ลักษณะของงานบริหารจัดการองค์กร

2.1.3 กระบวนการบริหารจัดการองค์กร

2.2 แนวความคิดเกี่ยวกับวัด และการบริหารจัดการวัดตามบทบัญญัติของพระราชบัญญัติ
คณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 และแก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2535

2.2.1 ความหมายของวัด

2.2.2 ประเภทของวัด

2.2.3 การแบ่งเขตพื้นที่วัด

2.2.4 การบริหารจัดการวัด

2.2.5 แนวคิดในการบริหารจัดการวัด

2.3 ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1 แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารจัดการองค์กร

การบริหารเป็นสิ่งสำคัญที่มีความจำเป็น เช่นเดียวกับอารยธรรมการดำรงชีพของมนุษย์ เป็นสิ่งที่ช่วยให้มนุษย์ดำรงชีพออยู่ร่วมกันได้อย่างผาสุก เป็นตัวบ่งชี้ถึงความสำเร็จของสังคม ความก้าวหน้าทางวิทยาการต่าง ๆ และความสำเร็จของการบริหารนั้นขึ้นอยู่กับปัจจัยสภาพแวดล้อมทางสังคม และวัฒนธรรมการเมืองด้วย

2.1.1 ความหมายของการบริหารจัดการองค์กร

จากการทบทวนวรรณกรรมหลาย ๆ เล่ม พบว่า มีผู้นิยามคำว่า การบริหาร ในหลากหลายทัศนะที่แตกต่างกันออกไป ดังนี้

ไซมอน (Simon, 1947) ให้ความหมายว่า การบริหาร หมายถึง กิจกรรมที่บุคคลตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป ร่วมกันดำเนินการเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์

คุนซ์ และ โจนเนล (Koontz & Donnell, 1972, p.43) ให้ความหมายว่า การบริหาร หมายถึง การทำงานให้สำเร็จโดยอาศัยผู้อื่น

เดล (Dale, 1973, p.4) ให้ความหมายว่า การบริหาร หมายถึง กระบวนการจัดองค์การ และการใช้ทรัพยากรต่าง ๆ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ล่วงหน้า

สมพงศ์ เกษมสิน (2514, หน้า 3) ให้ความหมายว่า การบริหาร หมายถึง การใช้ศาสตร์ และศิลปปะนำเอาทรัพยากรบริหาร (Administrative Resource) เช่น คน เงิน วัสดุ สิ่งของ และการจัดการ มาประกอบตามกระบวนการบริหาร (Process of Administration)

เทอร์รี่ (Terry, 1968, อ้างถึงใน ธนจรส พูนสิทธิ์, 2541, หน้า 20) ได้กล่าวว่า การบริหาร หมายถึง การดำเนินงานตามลำดับขั้น อันประกอบด้วย การวางแผน (Planning) การจัดองค์การ (Organizing) การอำนวยการ (Actuating) และการควบคุม (Controlling) เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ โดยอาศัยคน และทรัพยากรอื่น

ภาวีกา ธาราสีสุทธี และวิบูลย์ ไตวณะบุตร (2542, หน้า 1) ให้ความหมายว่า การบริหาร หมายถึง การจัดการ หรือการควบคุมกิจการต่าง ๆ ของรัฐ เช่น การบริหารการเงินของมูลนิธิการบริหารกิจการภายใน การบริหารกิจการแพทย์ การบริหารที่ดินรกร้างว่างเปล่า การบริหารการก่อสร้าง การบริหารกิจการอุตสาหกรรม เป็นต้น

พระราชบัญญัติ (เสริมชัย ชยมงคล) (2548, หน้า 26) ให้ความหมายว่า การบริหาร หมายถึง การปกครอง การดูแลรักษาหมู่คณะ และการดำเนินงานหรือการจัดการ กิจกรรมต่าง ๆ ของหมู่คณะ หรือองค์กรต่าง ๆ ได้สำเร็จลุล่วงตามนโยบาย และวัตถุประสงค์ ขององค์กรนั้น ๆ ด้วยดีมีประสิทธิภาพ

จากความหมายของการบริหารจัดการองค์กรที่กล่าวมาข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า การบริหารจัดการองค์กร หมายถึง กระบวนการทางสังคมของบุคคลตั้งแต่ 2 ขึ้นไป ร่วมกันทำกิจกรรม เพื่อให้บรรลุผลตามเป้าหมายที่กำหนดโดยอาศัยกระบวนการ และทรัพยากรที่มีอยู่ ได้แก่ คน เงิน วัสดุ อุปกรณ์ และการจัดการอย่างเหมาะสม ดังนั้น การบริหารบริหารจัดการองค์กร จึงเป็นกระบวนการ ที่ผู้บริหารต้องชักจูงให้คนหันมาช่วยเหลืองานขององค์กร เพื่อให้เกิดความร่วมมือร่วมใจกันในการทำงานให้ได้รับผลสำเร็จ บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้อย่างเหมาะสมกับสถานการณ์ โดยที่ผู้บริหารต้องรับบทบาทเป็นทั้งหัวหน้า ผู้นำ และผู้ประสานงานที่มีประสิทธิภาพ

2.1.2 ลักษณะของงานบริหารจัดการองค์กร

ธงชัย สันติวงษ์ (2537, หน้า 26) กล่าวถึงลักษณะของงานบริหารบริหารจัดการองค์กรไว้ 3 ด้าน คือ

2.1.2.1 ด้านที่เป็นผู้นำ หรือหัวหน้างานงานบริหารจัดการ หมายถึง ภาระหน้าที่ของบุคคลใดบุคคลหนึ่งที่ปฏิบัติตนเป็นผู้นำภายในองค์กร

2.1.2.2 ด้านของภารกิจ หรือสิ่งที่ต้องทำงานบริหารจัดการ หมายถึง การจัดระเบียบ ทรัพยากรต่าง ๆ ในองค์กรและการประสานกิจกรรมต่าง ๆ เข้าด้วยกัน

2.1.2.3 ด้านของความรับผิดชอบงานบริหารบริหารจัดการองค์กร หมายถึง การต้องทำ ให้งานต่าง ๆ สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี ด้วยการอาศัยบุคคลต่าง ๆ เข้าด้วยกัน

2.1.3 กระบวนการบริหารจัดการองค์กร

2.1.3.1 ฟาโยล (Fayol, 1930) ได้วิเคราะห์ถึงองค์ประกอบมูลฐานของการจัดการ ในปัจจุบัน เรียกว่า กระบวนการบริหารจัดการ มี 5 ประการ (POCCC) ดังนี้

1. การวางแผน (Planning) คือ การศึกษาข้อมูลในปัจจุบันและคาดการณ์ในอนาคต แล้ววางแผน กำหนดแผนงาน และแนวทางปฏิบัติไว้ เพื่อผลสำเร็จตามที่ต้องการ การวางแผนเป็นเครื่องมือช่วยให้ผู้บริกรมีความรอบคอบในการก้าวไปในอนาคต โดยไม่ต้องอยู่ในความประมาท และสามารถเผชิญกับความไม่แน่นอนต่าง ๆ ที่อาจจะเกิดขึ้น

2. การจัดองค์การ (Organizing) คือ การจัดโครงสร้างของหน่วยงานหรือองค์การออกเป็นหน่วยงานย่อย ๆ ประกอบด้วย การกำหนดตำแหน่งงาน การจัดกลุ่มงานเป็นหน่วยการมอบหมายอำนาจหน้าที่ที่จำเป็นสำหรับการปฏิบัติงาน โครงสร้างที่ดีจึงต้องสามารถชี้วัดได้ว่าใครทำหน้าที่ใดเพื่อให้งานต่าง ๆ สามารถดำเนินไปโดยมีการประสานงานกันอย่างดี

3. การบังคับบัญชาสั่งการ (Commanding) คือ การจัดการโดยผู้นำ หรือผู้บริหารในการบังคับบัญชาให้การทำงานต่าง ๆ ภายในโครงสร้างองค์การดำเนินไปโดยราบรื่น มีการประสานร่วมแรงร่วมใจกันทำงาน และอาศัยทักษะในด้านการติดต่อสื่อสาร และการเสริมสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างบุคคลที่ดี

4. การประสานงาน (Coordination) คือ การดูแลควบคุมและอำนวยความสะดวกให้ผู้ทำงานสามารถได้โดยสะดวกเต็มความสามารถ

5. การควบคุม (Controlling) คือ การควบคุมให้งานดำเนินไปตามแผนที่วางไว้ ตรวจสอบให้ผลการปฏิบัติงานเป็นไปตามมาตรฐานที่กำหนดไว้

2.1.3.2 กุลิก และเออร์วิค (Gulick & Urwick, 1937) ได้นำหลักการบริหารจัดการของฟาโยลด์ซึ่งกล่าวข้างต้น มาปรับปรุง ประยุกต์ให้เข้ากับการบริหารราชการ และได้เสนอหลักในการบริหาร หรือเรียกว่า POSDCORB ซึ่งประกอบด้วยกระบวนการบริหารจัดการ 7 ประการ ดังนี้

1. P = Planning หมายถึง การวางแผนเป็นการกำหนดโครงการอย่างกว้าง ๆ ว่าจะทำอะไรบ้าง เพื่ออะไร มีแนวทางปฏิบัติอย่างไร ซึ่งจะต้องทำก่อนการลงมือปฏิบัติ

กิจกรรมการวางแผน ประกอบด้วย 6 กิจกรรม คือ

- 1) กำหนดวัตถุประสงค์
- 2) กำหนดทางเลือก
- 3) กำหนดวิธีการบริหารทรัพยากร
- 4) กำหนดวิธีการดำเนินงาน
- 5) กำหนดวิธีการควบคุม
- 6) กำหนดวิธีการประเมินผล

2. O = Organizing หมายถึง การจัดการองค์การ เป็นการจัดสายงานแบ่งแยกอำนาจในการบริหารให้ผู้ปฏิบัติงานทราบบทบาทหน้าที่ตน มีความรู้ และความเข้าใจเกี่ยวกับกลไกการดำเนินงานภายใต้ระบบขององค์การอย่างชัดเจน

3. S = Staffing หมายถึง การจัดหาบุคคล เข้ามาสู่ตำแหน่งงานตามที่ได้จัดองค์การเอาไว้ มีการบรรจุงาน ฝึกฝน อบรม พัฒนาคุณภาพ เพื่อจะได้ทำงานให้บรรลุตามวัตถุประสงค์

4. D = Directing หมายถึง การวินิจฉัยสั่งการบอกทิศทางการทำงาน เสนอแนะวิธีการทำงานหลังจากที่ได้วิเคราะห์อย่างรอบคอบแล้วว่า ควรทำอะไรบ้าง อย่างไร ไปในทิศทางใด เพื่อให้การดำเนินงานขององค์กรบรรลุวัตถุประสงค์ และเป้าหมายที่วางไว้

กิจกรรมอำนวยการ ได้แก่

- 1) ประสานงาน
- 2) ตัดสินใจและสั่งการ
- 3) สั่งงาน
- 4) ติดตามดูแลกำกับ และให้คำปรึกษา
- 5) สร้างขวัญกำลังใจ และแรงจูงใจ
- 6) ใช้ภาวะผู้นำ
- 7) สร้างมนุษยสัมพันธ์
- 8) จัดระบบสื่อสารและการสร้างเครือข่าย
- 9) มอบหมายงาน และมอบอำนาจหน้าที่
- 10) ส่งเสริมกิจกรรมอื่น ๆ

5. Co = Coordinating หมายถึง การประสานงาน ได้แก่ การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ให้สามารถทำงานร่วมกันได้ ซึ่งอาจจะต้องใช้เทคนิคต่าง ๆ เช่น การสื่อสาร การกำหนดระเบียบแบบแผนในการทำงาน เป็นต้น

กิจกรรมการประสานงาน ได้แก่

- 1) จัดทำแผนผัง และกำหนดหน้าที่การงานของหน่วยงาน
- 2) จัดทำคำสั่ง กำหนดหน้าที่ชัดเจน
- 3) ตั้งคณะกรรมการ
- 4) ทำแผนปฏิบัติงาน และแผนควบคุมการปฏิบัติงาน
- 5) กำหนดสั่งงาน
- 6) ระบุการจัดสรรงบประมาณ การจัดกิจกรรม การควบคุมกิจกรรม
- 7) จัดประชุม สัมมนา และกระจายข่าว

ลักษณะของผู้ประสานงานที่เหมาะสม ได้แก่

- 1) เข้าใจภารกิจองค์กรเป็นอย่างดี
- 2) มีวุฒิภาวะ น่าเชื่อถือ เป็นผู้ใหญ่
- 3) มีความรับผิดชอบสูง
- 4) มีความสามารถในการสร้างมนุษยสัมพันธ์

5) มีศิลปะในการพูดโน้มน้าวใจคน

6. R = Reporting หมายถึง การรายงาน การทำงานทุกอย่างจะมีการรายงานไปยังผู้บังคับบัญชาเหนือขึ้นไปว่าตนเองได้ทำอะไรบ้าง อย่างไร ได้ผลประการใด

7. B = Budgeting หมายถึง การจัดทำงบประมาณค่าใช้จ่ายให้ถูกต้อง เหมาะสม

2.2 แนวความคิดเกี่ยวกับวัด และการบริหารจัดการวัดตามบทบัญญัติของพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 และแก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2535

2.2.1 ความหมายของวัด

วัด หมายถึง สถานที่ทางพระพุทธศาสนา สำหรับประกอบศาสนพิธีต่าง ๆ ประกอบไปด้วย อุโบสถ กุฏิ วิหาร ศาลาการเปรียญฯ รวมทั้งเป็นที่พำนักของพระภิกษุสงฆ์ และนักบวช (พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน, 2542)

2.2.2 ประเภทของวัด

พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 และแก้ไขเพิ่มเติม โดยพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2535) มาตรา 31 บัญญัติว่า วัดในทางพระพุทธศาสนาในประเทศไทย สามารถแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือวัดที่ได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมา และสำนักสงฆ์

2.2.2.1 วัดที่ได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมา คือ วัดที่ถูกต้อง และมีฐานะเป็นนิติบุคคลตามกฎหมาย หรือกล่าวคือ วัดที่ได้ขึ้นทะเบียนกับสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติแล้ว วัดประเภทนี้ได้แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ วัดหลวงหรือวัดอารามหลวง และวัดราษฎร์

1. วัดวัดหลวงหรือวัดอารามหลวง หมายถึง วัดที่พระมหากษัตริย์ หรือพระบรมวงศานุวงศ์ทรงสร้าง หรือวัดที่รัฐบาลหรือราษฎรทั่วไปสร้างขึ้น แล้วทรงรับไว้ในพระบรมราชูปถัมภ์

2. วัดราษฎร์ หมายถึง วัดที่ราษฎร หรือประชาชนทั่วไปสร้างหรือปฏิสังขรณ์ทั้งได้รับอนุญาตให้สร้างวัด และประกาศตั้งวัดโดยถูกต้องตามกฎหมายจากราชการแล้ว เพื่อช่วยบำรุงวัดสืบต่อกันมา

2.2.2.2 สำนักสงฆ์ คือ สถานที่ตั้งพำนักอาศัยของหมู่พระภิกษุสงฆ์ ซึ่งวัดที่ถูกต้องตามกฎหมาย ที่ยังไม่ได้ขอพระบรมราชานุญาตใช้ที่ดินแห่งนั้นเพื่อจัดตั้งเป็นวัดขึ้น ดังนั้น สำนักสงฆ์จึงไม่มีโรงพระอุโบสถ เพื่อใช้เป็นที่ทำสังฆกรรม

นอกจากวัดที่กล่าวถึงทั้ง 2 ประเภทข้างต้นแล้ว ยังมีวัดร้าง ซึ่งหมายถึง วัดที่ไม่มีพระภิกษุสงฆ์ พานักอาศัย หรือจำพรรษา หรือร้างสงฆ์ ทางราชการจะได้ขึ้นทะเบียนไว้เป็นวัดร้าง วัดร้างโดยสภาพยังเป็นนิติบุคคลอยู่โดยสมบูรณ์ และมีโอกาสที่จะยกวัดร้างเป็นวัดที่มีพระสงฆ์โดยดำเนินการตามกฎหมายกระทรวง

2.2.3 การแบ่งเขตพื้นที่วัด

วัดโดยทั่วไปนิยมแบ่งเขตพื้นที่ภายในออกเป็น 3 ส่วน คือ

2.2.3.1 เขตพุทธาวาส เป็นพื้นที่สำหรับพระสงฆ์ใช้ประกอบพิธีกรรมทางศาสนา เป็นเสมือนสัญลักษณ์แห่งสถานที่ประทับขององค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้า เขตพุทธาวาส ประกอบด้วยสถาปัตยกรรมหลักสำคัญ ๆ ที่เกี่ยวเนื่องกับพระพุทธรูปองค์และพิธีกรรมต่าง ๆ ได้แก่ พระเจดีย์ พระมณฑป พระปรางค์ พระอุโบสถ พระวิหาร เจดีย์ หอระฆัง ศาลา พระระเบียง และพลับพลาเปลื้องเครื่อง เป็นต้น

2.2.3.2 เขตสังฆาวาส เป็นพื้นที่ส่วนหนึ่งของวัด ที่กำหนดไว้ให้เป็นที่อยู่อาศัยของพระภิกษุสงฆ์ เพื่อให้สามารถปฏิบัติภารกิจส่วนตัวที่ไม่เกี่ยวเนื่องกับพิธีการใดทางศาสนา พื้นที่บริเวณนี้จึงมักมีขอบเขตที่มิดชิด ประกอบไปด้วยอาคารสถานที่สัมพันธ์เฉพาะกับกิจกรรมและวัตรปฏิบัติที่เป็นวิถีแห่งการดำเนินชีวิตของเพศสมณะเท่านั้น ได้แก่ กุฏิ กัปปิยกุฏิ หอฉัน วัจจกุฏิ ศาลาการเปรียญ หอไตร ชันดาฆร ธรรมศาลา ห้องสรงน้ำ และศาลาท่าน้ำ เป็นต้น

2.2.3.3 เขตธรณีสงฆ์ เป็นเขตพื้นที่บางส่วนของวัด ที่เหลือจากการจัดแบ่งเขตสำคัญ คือ เขตพุทธาวาส และเขตสังฆาวาสแล้ว เขตธรณีสงฆ์เป็นเขตพื้นที่สำหรับเอื้อประโยชน์ใช้สอยในเชิงสาธารณะประโยชน์ในลักษณะต่าง ๆ ของวัด เช่น ใช้เป็นพื้นที่เปิดโล่งเพื่อสร้างความร่มรื่นให้วัด ใช้เป็นสถานที่ก่อสร้างอาคารอื่น ๆ เช่น สร้างเมรุสำหรับฌาปนกิจศพชุมชน ตั้งโรงเรียนเพื่อการศึกษาแก่สังคม ใช้เป็นพื้นที่ให้คฤหัสถ์เช่าเพื่อใช้เป็นแหล่งทำมาหากิน เช่น การสร้างตึกแถว หรือทำเป็นตลาด เป็นต้น

จากการศึกษาสรุปได้ว่า การแบ่งพื้นที่วัด สามารถแบ่งออกเป็น 3 เขต คือ เขตพุทธาวาส ถูกใช้เป็นพื้นที่กึ่งสาธารณะ (Semi-Public Zone) เขตสังฆาวาสใช้เป็นพื้นที่ส่วนตัว (Private Zone) เฉพาะของพระสงฆ์ และส่วนเขตธรณีสงฆ์ก็เป็นเสมือนเขตพื้นที่สาธารณะ (Public Zone) สำหรับคนทั่วไป ซึ่งในการศึกษาในครั้งนี้ ผู้วิจัยมุ่งที่จะศึกษาเปรียบเทียบการบริหารจัดการพื้นที่ธรณีสงฆ์ วัดพระธาตุคอกยเวกกับตลาดสดนายบุญยืน อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย เพื่อหาแนวทางในการพัฒนาต่อไป

2.2.4 การบริหารจัดการวัด

ความหมายของการบริหารทางพระพุทธศาสนา (พระมหาเสริมชัย ชยมงคล, 2539, หน้า 3) หมายถึง การดูแลรักษาตนเอง เรียกว่า “กายบริหาร” ไปจนถึงการปกครอง ดูแล รักษา หมู่คณะภายในวัด อันได้แก่ หมู่พระภิกษุ ชื่อว่า “พระสงฆ์” และสามเณร อุบาสก อุบาสิกา ภรรวาส ที่มีที่อยู่หรือพำนักอยู่ในวัด รวมทั้ง การจัดการกิจการของวัด เรียกว่า “การบริหารวัด” และ “การปกครองคณะสงฆ์” ในสังฆมณฑลทั่วทั้งประเทศ

2.2.4.1 สังฆมณฑล ประกอบด้วย

1. ศาสนบุคคล ได้แก่ พระภิกษุ สามเณร ผู้อยู่ในวัด หรือชุมชนเดียวกัน แต่เฉพาะพระภิกษุ 2-3 รูป ชื่อว่า “คณะภิกษุ” พระภิกษุตั้งแต่ 4 รูปขึ้นไป ชื่อว่า “หมู่ภิกษุ” เมื่ออยู่ร่วมกันหรือทำสังฆกรรมร่วมกัน ชื่อว่า “สงฆ์” หมู่ภิกษุสงฆ์หลายหมู่รวมกันทั้งตำบล อำเภอ จังหวัด ภาค และ/หรือทั่วทั้งประเทศ ชื่อว่า “คณะสงฆ์” ดังนั้น พระราชบัญญัติที่ออกมาบังคับใช้ในเรื่องเกี่ยวกับพระภิกษุสงฆ์ทั่วประเทศ ชื่อว่า “พระราชบัญญัติคณะสงฆ์”

2. ศาสนธรรม คือ พระสัทธรรมคำสอนของสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า อันประกอบด้วย พระธรรมและพระวินัยอันพระพุทธเจ้าตรัสไว้แล้ว ซึ่งนับเป็นธรรมเนียมการปกครองของพระภิกษุหมู่พระภิกษุ คือ สงฆ์ และคณะสงฆ์ จะพึงต้องปฏิบัติตาม เพื่อประโยชน์ส่วนตน ประโยชน์ผู้อื่น ให้สำเร็จด้วยดี

3. ศาสนสถานและศาสนวัตถุ หรือศาสนสมบัติ ได้แก่ วัดและทรัพย์สินต่าง ๆ ทั้งสังฆารัมภ์และอสังฆารัมภ์ อันเป็นของวัดหรือของหมู่พระภิกษุสงฆ์ สามเณรโดยรวม

4. ศาสนพิธี ได้แก่ กุศลพิธี บุญพิธี ทานพิธีต่าง ๆ เป็นต้น อันเป็นส่วนช่วยจรรโลงพระพุทธศาสนา

การบริหารจัดการวัด จึงมีความหมายทั้งการดูแลรักษาตน การปกครอง ดูแล รักษาหมู่คณะ คือ พระภิกษุสงฆ์ทั้งวัด รวมทั้งการจัดการกิจการของวัด ซึ่งมีทั้งกิจกรรมต่าง ๆ พิธีกรรมต่าง ๆ และการจัดการทางด้านรายได้และทรัพย์สินอื่น ๆ ของวัด โดยมีเจ้าอาวาส เป็นผู้มีอำนาจและหน้าที่ดูแลศาสนสมบัติของวัดตามบทบัญญัติของพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 และแก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 2 พ.ศ. 2535

2.2.4.2 บทบัญญัติหน้าที่ของเจ้าอาวาส มาตราที่ 37 แห่งพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 และแก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2535 ดังนี้

1. บำรุงรักษาวัด จัดกิจการและศาสนสมบัติของวัดให้เป็นไปด้วยดี
2. ปกครองและสอดคล้องให้บรรพชิตและคฤหัสถ์ที่มีอยู่ หรือพำนักอาศัยอยู่ในวัดนั้น ปฏิบัติตามพระธรรมวินัย กฎมหาเถรสมาคม ข้อบังคับ ระเบียบ หรือคำสั่งของมหาเถรสมาคม

3. เป็นธุระในการศึกษาอบรมและสั่งสอนพระธรรมวินัยแก่บรรพชิตและคฤหัสถ์
4. ให้ความสะดวกตามสมควรในการบำเพ็ญกุศล

ศาสนสมบัติของวัด คือ ทรัพย์สินของพระศาสนามีทั้งสังฆารัมภทรัพย์ และอสังฆารัมภทรัพย์จำนวนมาก โดยส่วนใหญ่จะได้รับบริจาคจากผู้มีจิตศรัทธาเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยให้กิจการของพระศาสนามั่นคงถาวร ตามบทบัญญัติมาตรา 40 แห่งพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 และแก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2535

2.2.4.3 ศาสนสมบัติ แบ่งไว้ 2 ประเภท คือ

1. ศาสนสมบัติกลาง ได้แก่ ทรัพย์สินของพระศาสนามีใช้ของวัดใดวัดหนึ่ง มีกรรมการศาสนาเป็นผู้ดูแล รักษา และจัดการศาสนสมบัติกลาง จึงถือว่ากรรมการศาสนาเป็นเจ้าของศาสนสมบัติกลางนั้นด้วย

2. ศาสนสมบัติของวัด ได้แก่ ทรัพย์สินของวัดใดวัดหนึ่ง มีเจ้าอาวาสเป็นผู้ดูแล รักษา และจัดการศาสนสมบัติของวัด ส่วนวิธีดูแลรักษาและจัดการศาสนสมบัติของวัด ให้เป็นไปตามวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง จะให้เป็นตามวิธีการอื่นไม่ได้

การกัณฑ์ดินซึ่งเป็นที่วัดให้เป็นที่จัดประโยชน์ เป็นวิธีหนึ่งในการจัดการศาสนสมบัติของวัดที่มีบริเวณวัดกว้างขวาง และตั้งอยู่ในชุมชนใหญ่ ๆ หรือเป็นชุมชนเศรษฐกิจ ในฐานะที่วัดเป็นนิติบุคคล วัดย่อมมีสิทธิที่จะกระทำได้ โดยได้รับการเห็นชอบ และอนุมัติจากมหาเถรสมาคม

2.2.4.4 การให้เช่าที่ธรณีสงฆ์ที่ถาวร เป็นงานหนึ่งในการจัดการศาสนสมบัติของวัด ซึ่งวัดจะต้องกัณฑ์ดินไว้เป็นที่จัดประโยชน์ก่อนจึงจะให้ที่ธรณีสงฆ์ ที่ถาวร หรือที่วัดที่กัณฑ์ไว้เป็นที่จัดประโยชน์เช่าได้ โดยเจ้าอาวาสของวัด มอบหมายให้ไวยาจักร หรือผู้จัดประโยชน์ของวัด ซึ่งได้รับการแต่งตั้งจากเจ้าอาวาสเป็นผู้ดูแลผลประโยชน์ จัดทำทะเบียนทรัพย์สินที่จัดประโยชน์ทะเบียนผู้เช่าหรือผู้อาศัย และเก็บรักษาหนังสือสัญญาเช่าและหนังสือสัญญาอยู่อาศัยของวัด วัดมีการทำสัญญาเป็นข้อผูกพันกับผู้เช่าอย่างมั่นคง 2 แบบ คือ (1) สัญญานานปี หมายถึง สัญญาที่มีข้อผูกพันต่อกันเกิน 3 ปี ซึ่งจะกระทำได้อีกต่อเมื่อได้รับความเห็นชอบจากกรรมการศาสนา และ (2) สัญญาธรรมดา หมายถึง สัญญาที่มีข้อผูกพันระยะสั้นคือไม่เกิน 3 ปี

2.2.4.5 การรับและเก็บรักษาเงินของวัด และวิธีทำบัญชี เป็นงานการจัดการศาสนสมบัติของวัดงานหนึ่ง ซึ่งอยู่ในความดูแลและการจัดการของเจ้าอาวาส มีวิธีการปฏิบัติ 3 วิธี คือ

1. วิธีรับเงินของวัด การรับเงินผลประโยชน์ไม่ว่ากรณีใด ๆ วัดจะต้องออกใบเสร็จรับเงิน (สบว.7) แสดงการรับทุกครั้ง แล้วจึงนำยอดเงินตามใบเสร็จนั้นเข้าบัญชีรับ และลงเลขที่ใบเสร็จไว้ในบัญชีรับอีกครั้ง แม้การรับดอกเบี้ยเงินฝากธนาคารเข้าบัญชีรับ ก็ต้องปฏิบัติ

เช่นเดียวกัน แต่สำหรับอนุโมทนาบัตรจะมีหรือไม่ก็ได้ ในส่วนการรับเงินการกุศล ควรออกอนุโมทนาบัตรแล้วลงบัญชีรับและอ้างเลขที่อนุโมทนาบัตรในบัญชีรับอีกครั้งหนึ่ง

2. วิธีเก็บรักษาเงินของวัด วัดจะเก็บรักษาเงินผลประโยชน์ของวัดเองได้เพียง 3,000 บาทเท่านั้น ส่วนที่เกินให้นำฝากกรมการศาสนา ในจังหวัด อำเภอ ชนาคร หรือนิติบุคคลที่กรมการศาสนาให้ความเห็นชอบ แต่ในทางปฏิบัตินั้น ควรฝากธนาคาร โดยระบุชื่อบัญชีเป็นชื่อวัด ในการเบิกเงินจากธนาคาร ควรกำหนดเงื่อนไขให้ลงนามร่วมกัน 3 คน คือ เจ้าอาวาส 1 คน ไวยาวัจกร หรือผู้จัดประโยชน์ 1 คน และผู้ที่เจ้าอาวาสเห็นควร 1 คน และ เมื่อจะถอนลงนาม 2 ใน 3 คน โดยมีเจ้าอาวาสเป็นหลัก

3. วิธีทำบัญชีรับจ่าย การจัดทำบัญชีรับจ่ายเจ้าอาวาส มอบให้ไวยาวัจกรหรือผู้จัดประโยชน์ของวัด จัดทำบัญชีรับจ่ายประจำเดือน และประจำปี โดยใช้แบบกรมการศาสนา (สบว.5) ให้ผู้ทำบัญชีลงนามรับรอง แล้วเสนอเจ้าอาวาสตรวจทุกเดือน/ทุกปี

2.2.5 แนวความคิดในการบริหารจัดการวัด

สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ (2546, หน้า 46-48) ได้ให้แนวความคิดเกี่ยวกับหลักการบริหารวัดสมัยใหม่ ดังนี้

1. การสร้างค่านิยม ได้แก่ การสร้างฉันทะให้เกิดทั้งแก่ผู้บริหารเองด้วย และผู้ที่อยู่ในโครงสร้างการบริหารนั้นด้วย เพื่อให้เกิดแนวคิดและการประพฤติปฏิบัติเป็นไปในแนวทางระบบแบบแผนที่ได้วางไว้ เพื่อการบริหารวัดจะเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และเกิดประสิทธิภาพสูงสุด

2. การจัดโครงสร้าง ได้แก่ การสร้างรูปแบบระบบการบริหารให้เหมาะสมเป็นไปตามเป้าหมาย หรือจุดประสงค์ที่วางไว้ โครงสร้างจึงถือว่าเป็นส่วนสำคัญอีกส่วนหนึ่งในการสร้างความสำเร็จให้แก่การบริหารวัด

3. การจัดระบบงาน ได้แก่ การจัดการบริหารต่าง ๆ ที่อยู่ภายในวัดให้เป็นไปอย่างมีระบบและเป็นระเบียบ เพื่อไม่ให้เกิดความสับสนในการดำเนินงานและเป็นการง่ายแก่การตรวจสอบ

4. การจัดกิจกรรม ได้แก่ การสร้างรูปแบบในเชิงปฏิบัติให้สอดคล้องกับการบริหารงาน เพื่อให้การบริหารงานเป็นไปในด้านทฤษฎีและการปฏิบัติ

5. บุคลากร ได้แก่ บุคคลผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการบริหารงานไม่ว่าจะเป็นผู้บริหารหรือผู้อยู่อาศัยในวัดนั้น ๆ การเลือกบุคคลให้เหมาะสมกับความรู้ ความสามารถ เป็นสิ่งที่ควรตระหนักอย่างยิ่ง เพราะการบริหารงานจะสำเร็จหรือไม่ บุคลากรนับว่าเป็นส่วนสำคัญ ดังนั้นจึงความเลือกใช้บุคลากรให้เหมาะสม

6. การเสริมทักษะ ได้แก่ การสร้างความรู้เพิ่มเติมแก่บุคลากรที่มีอยู่ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น เพื่อให้การบริหารงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

7. กลยุทธ์ ได้แก่ วิธีการหรือกลวิธีที่เลือกใช้ในการบริหารนั้น ระบบ รูปแบบต้องเหมาะสมกับปัจจัยต่าง ๆ

ครุณี ญาณวัฒนา, สรรเสริญ สุวรรณ และธารทิพย์ ศิริวัฒนรักษ์ (2545, หน้า 22) ได้กล่าวถึงแนวความคิดในการบริหารจัดการวัด ว่าการบริหารจัดการวัดให้เจริญรุ่งเรืองมิได้ขึ้นอยู่กับชื่อเสียงของวัด แต่ขึ้นอยู่กับความรู้ ความสามารถของเจ้าอาวาส ที่จะทำให้ประชาชนเชื่อถือ ศรัทธา ยอมรับว่าเป็นที่พึ่งทั้งทางโลกและทางธรรมได้ ดังนั้น นอกจากเจ้าอาวาสจะต้องปฏิบัติตามคำสั่งสอนขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าโดยเคร่งครัดแล้ว เจ้าอาวาสยังต้องมีลักษณะเป็นผู้นำอีกด้วย

ไพฑูริย์ เสียงกิ่ง (2544) ได้กล่าวถึง หลักการในการบริหารวัดว่า เจ้าอาวาสเป็นพระสังฆาธิการระดับวัด เป็นผู้นำของพระภิกษุสามเณร และภุคคัลลที่มิอยู่ในวัด เจ้าอาวาสจึงมีความสำคัญที่สุดต่อความเจริญรุ่งเรือง สันติสุข และความมั่นคงของวัด โดยทำหน้าที่เป็นผู้บริหารกิจการต่าง ๆ ของวัด เป็นผู้ปกครองบังคับบัญชา กำกับดูแล แนะนำสั่งสอนพระภิกษุสามเณร และฆราวาสผู้อยู่ในวัดให้มีความเป็นระเบียบเรียบร้อยดีงาม ให้อยู่ในศีลธรรมอันดีให้มีความสามัคคีปรองดองกันให้ร่วมแรงร่วมใจกัน ปฏิบัติศาสนกิจ ดำเนินกิจกรรมและโครงการต่าง ๆ ของวัดให้สำเร็จไปด้วยดี มีประสิทธิภาพสูงสุด และให้วัดมีความเจริญรุ่งเรือง ถาวรมั่นคง เป็นศูนย์กลางชุมชนในการศึกษาอบรมศีลธรรม จริยธรรม ภาวนาธรรม คือ สมถกรรมฐาน และวิปัสสนากรรมฐานแก่ชุมชน และประชาชนทั้งใกล้และไกล ให้เป็นที่พึ่งทางใจแก่สาธุชนได้อย่างแท้จริง เจ้าอาวาสต้องมีทั้งศาสตร์และศิลป์ในการบริหารและการจัดการวัด นอกจากจะมีทั้งศาสตร์และศิลป์แล้ว ในการบริหารและการจัดการวัดจะต้องประกอบด้วย การวางแผน การจัดการองค์การ การบริหารงานบุคคล การอำนวยการ การประสานงาน การประเมินผลงาน และงบประมาณ เพื่อให้การบริหารจัดการของวัดดำเนินการไปในเชิงรุก และได้ผลเต็มที่มีประสิทธิภาพ

จากการทบทวนแนวความคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารจัดการองค์การ และแนวความคิดเกี่ยวกับวัดและการบริหารจัดการวัด สามารถสรุปได้ว่า ในการบริหารจัดการวัดนั้น เจ้าอาวาส หรือผู้ที่ทำหน้าที่ในการบริหารจัดการวัด จะต้องทราบถึงสภาพแวดล้อมของวัด ไม่ว่าจะเป็นโบสถ์ วิหาร ศาลา และสภาพบุคคลภายในวัด ได้แก่ ภิกษุ สามเณร แม่ชี ศิษย์วัด บุคคลที่อาศัยอยู่ภายในวัด รวมไปถึงบุคคลภายนอกผู้ที่มีเข้าพื้นที่ของวัดเพื่อทำกิจกรรมต่าง ๆ สร้างการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการวัด ตั้งแต่กระบวนการการวางแผน การจัดการองค์การ การบริหารงานบุคคล การอำนวยการ การประสานงาน การประเมินผลงาน และงบประมาณ หรือ POSDCORB เพื่อให้การบริหารจัดการนั้นมีประสิทธิภาพ และเกิดความคล่องตัวในการบริหาร อีกทั้งยังเป็นการสร้างศรัทธาให้แก่ผู้คนภายนอกได้รับรู้ในการปฏิบัติตนของพระภิกษุ สามเณรที่อยู่ในวัด ในการศึกษาเปรียบเทียบการบริหารจัดการพื้นที่ธรณีสงฆ์วัดพระธาตุคอกยเวกกับตลาดสดนายบุญขึ้น

อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงรายนั้น ผู้วิจัยได้นำกระบวนการบริหารจัดการองค์กร ทฤษฎี POSDCORB ที่เกี่ยวข้องมาปรับใช้เป็นเครื่องมือในการพัฒนาการบริหารจัดการพื้นที่ธรณีสงฆ์ ได้แก่ ด้านการวางแผน ด้านการ จัดหารุคคล ด้านการประสานงาน และด้านการจัดท้งงบประมาณ ค่าใช้จ่าย เพื่อให้เกิดการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพต่อไป

2.3 ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

พระมหาเสริมชัย ชยมงฺคโล (2539) ทำการวิจัยเรื่อง การจัดการดูแลทรัพย์สินและ ศาสนสมบัติของวัด โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพและระบบการบริหารจัดการดูแลทรัพย์สินและศาสนาสมบัติของวัด ตลอดจนปัญหา อุปสรรค และแนวทางแก้ไข รวมทั้งแสวงหาแนวทางพัฒนาวิธีการบริหารจัดการ ดูแลทรัพย์สินและศาสนาสมบัติของวัดให้มีประสิทธิภาพสอดคล้องกับสภาพสังคมปัจจุบัน โดยการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกกับผู้บริหารจัดการทรัพย์สินและศาสนาสมบัติของวัด และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในทางราชการที่รับสนองงานคณะสงฆ์ คือ กรมศาสนาซึ่งทำหน้าที่เลขาธิการมหาเถรสมาคม รวมทั้งสัมภาษณ์เจ้าคณะพระสังฆาธิการระดับเจ้าคณะปกครอง ไวยาวัจกร คณะกรรมการวัด และผู้เกี่ยวข้องในวงการพุทธศาสนา โดยใช้แบบสัมภาษณ์ เพื่อสัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้องโดยตรง

ผลการวิจัยพบว่า วัดส่วนใหญ่ไม่ได้จัดทำบัญชีรายรับ-รายจ่าย รวมทั้งจัดทำทะเบียนคลังพัสดุ การตรวจสอบ รายงานผลต่อเจ้าคณะปกครองฝ่ายสงฆ์ จะมีทำเด่นชัดเฉพาะวัดใหญ่ ๆ หรือพระอารามหลวง ซึ่งอยู่ในเขตเทศบาลและเมืองหลวง ส่วนวัดที่อยู่ในส่วนภูมิภาคหรือในเขตชนบทมีน้อยมากในการดำเนินการดังกล่าว เจ้าอาวาสส่วนใหญ่ขาดความรู้ ความสามารถในการบริหารจัดการดูแลทรัพย์สินและศาสนาสมบัติของวัด ส่วนใหญ่เจ้าอาวาสมักจะบริหารจัดการแต่เพียงผู้เดียว ไม่ได้มีการกระจายอำนาจหรือแบ่งหน้าที่ให้พระสงฆ์หรือกรรมการวัดอย่างชัดเจน กรรมการวัดที่เข้ามาช่วยเหลือกิจการดูแลทรัพย์สินของวัดและศาสนาสมบัติวัดส่วนใหญ่ขาดความรู้ ความชำนาญในด้านการจัดทำบัญชีรายรับ-รายจ่าย วัดในเขตชนบทมักจะได้รับอิทธิพลจากกรรมการวัดในพื้นที่วัดที่มีทรัพย์สินรายได้จำนวนมาก มักมีผู้มีอิทธิพลเข้าไปแสวงหาผลประโยชน์ การจัดสรรผลประโยชน์ของวัดบางส่วนยังไม่เหมาะสม และไม่ได้ปฏิบัติตามกฎระเบียบของคณะสงฆ์และมหาเถรสมาคม การบริหารจัดการดูแลทรัพย์สินและศาสนาสมบัติของวัด เจ้าคณะปกครองไม่ได้เข้มงวด และขาดการตรวจสอบอย่างต่อเนื่อง พุทธศาสนิกชนไม่สามารถเข้าไปรู้เห็นหรือรับทราบผลการดำเนินการบริหารจัดการดูแลทรัพย์สินและศาสนาสมบัติของวัด ดังนั้น ผู้บริหารงานปกครองคณะสงฆ์หรือมหาเถรสมาคม ควรมีการปรับปรุงเข้มงวดตรวจสอบ มีการวางนโยบายที่เป็นมาตรฐานควบคู่ไปกับกฎระเบียบของมหาเถรสมาคมในการบริหารจัดการดูแลทรัพย์สินและศาสนาสมบัติ

ของวัด รวมทั้งพัฒนาองค์ความรู้ในการบริหารจัดการดูแลทรัพย์สินและศาสนสมบัติของวัดแก่ เจ้าอาวาส พระภิกษุ-สามเณร และโยยาวจักรในวัดอย่างต่อเนื่อง จริงจัง และมากด้วยปริมาณรวมทั้ง คุณภาพในการฝึกอบรมอย่างกว้างขวางด้วยศาสตร์ของการบริหารจัดการ

พล อาริยะชาติกุล (2554) ทำการวิจัยเรื่อง การบริหารจัดการพื้นที่วัดเพื่อปล่อยเช่า มี วัตถุประสงค์เพื่อ (1) วิเคราะห์ลักษณะทางกายภาพของพื้นที่วัด เพื่อหาศักยภาพเชิงพื้นที่ในการพัฒนา (2) สำรวจความต้องการการใช้พื้นที่วัดเพื่อดำเนินกิจกรรมสำหรับปล่อยเช่าของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และ (3) วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะทางกายภาพของพื้นที่วัด และความต้องการใช้พื้นที่วัด จำนวนกลุ่มตัวอย่าง 300 คน โดยสอบถามจากประชาชนที่มาติดต่อวัด จำนวน 3 วัด ซึ่งแต่ละวัด มีขนาดพื้นที่แตกต่างกัน คือ วัดขนาดใหญ่ วัดขนาดกลาง และวัดขนาดเล็ก

ผลการวิจัยพบว่า ผู้ที่เข้ามาติดต่อกับวัดทั้ง 3 ขนาดมีความคิดเห็นต่อการนำพื้นที่วัดมา ปล่อยเช่าแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 กิจกรรมการปล่อยเช่าขึ้นอยู่กับ ลักษณะทางกายภาพของพื้นที่วัด รวมไปถึงกิจกรรมการปล่อยเช่าในเชิงสร้างสรรค์ กิจกรรม ดังกล่าวเป็นกิจกรรมที่ประชาชนมีส่วนร่วมด้วย การปล่อยเช่าเพื่อสร้างโรงเรียนหรือวิทยาลัย การปล่อยเช่าให้กับหน่วยงานราชการ เพื่อเป็นประโยชน์กับชุมชนหรือการปล่อยเช่าเพื่อใช้บริเวณวัด ประกอบอาชีพ เช่น เพื่อทำตลาด ประกอบการค้า การทำนา การทำสวน กิจกรรมที่เกิดขึ้นนั้น ขึ้นอยู่ กับความสามารถในการบริหารจัดการของวัด ดังนั้น แนวทางการบริหารจัดการพื้นที่วัดที่ดีจะ สอดคล้องกับลักษณะทางกายภาพของพื้นที่วัดที่มีการจัดการพื้นที่ ทั้งภายในวัด และพื้นที่โดยรอบ วัด การแบ่งลักษณะพื้นที่ให้ชัดเจน พื้นที่เขตพุทธาวาส เขตสังฆาวาส และเขตธรณีสงฆ์ การจัดทำ แผนผังภายในวัด พื้นที่วัดเป็นอสังหาริมทรัพย์ในลักษณะพิเศษที่เน้นเรื่องกำไรสูงสุด แต่เน้นเรื่อง ความมีส่วนร่วมกันของชุมชนและวัดเป็นสำคัญ

กรกฎ โอภาสเจริญมงคล (2555) ทำการวิจัยเรื่อง การบริหารและการพัฒนาวัดโสธรวราราม วรวิหาร: จากยุคก่อตั้งสู่อนาคต มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาการพัฒนาวัดโสธร วรารามวรวิหาร ในด้านหลักการที่สำคัญต่าง ๆ จากอดีตถึงปัจจุบัน (2) ศึกษาการบริหารวัดโสธร วรารามวรวิหาร จากอดีตจนถึงปัจจุบัน (3) ศึกษาปัจจัยสนับสนุนการพัฒนาและการบริหารวัดโสธร วรารามวรวิหาร (4) ศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการบริหารและการพัฒนาวัดโสธรวรารามวรวิหาร (5) ศึกษาแนวโน้ม การบริหารและการพัฒนาวัดโสธรวรารามวรวิหารในอนาคต โดยการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างที่เป็น พระเถระผู้มีพรรษา 20 ขึ้นไป และพระภิกษุมัชฌิมาผู้มีพรรษา 20 ลงมา จำนวนทั้งหมด 12 รูป ในการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ และการเก็บแบบสอบถามกลุ่มตัวอย่างจากพระภิกษุ สามเณร อุบาสก อุบาสิกา และพุทธศาสนิกชนทั่วไป จำนวน 150 รูป/คน ในการเก็บข้อมูลเชิงปริมาณ

การเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ ผลการวิจัยพบว่า (1) การพัฒนาวัดโสธรวรารามวรวิหารในด้านหลักการที่สำคัญต่าง ๆ จากอดีตจนถึงปัจจุบัน พบว่า การพัฒนาบุคลากรภายในวัดมีการฝึกอบรม บ่มนิสัยให้มีจิตใจเข้มแข็ง มีความอดทนโดยใช้หลักการทางธรรม มีพรหมวิหาร 4 และสัปปริยธรรม 7 ส่วนทางโลก เป็นแบบประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม (2) การบริหารวัดโสธรวรารามวรวิหารจากอดีตจนถึงปัจจุบัน พบว่า ผู้บริหารได้ให้ความสำคัญเกี่ยวกับบุคลากรทั้งพระภิกษุ สามเณร และฆราวาสมุ่งเน้นการบริหารในด้านการศึกษาให้ความรู้ และให้สิ่งตอบแทนแก่บุคลากร (3) ปัจจัยสนับสนุนการพัฒนาและการบริหารวัดโสธรวรารามวรวิหาร พบว่า ความเชื่อความศรัทธาในองค์หลวงพ่อบุญทศโสธรร่วมบริจาคทำบุญ และบุคลากรพุทธบริษัท 4 รวมทั้งงบประมาณจากราชการ (4) ปัญหาและอุปสรรคในการบริหารและการพัฒนาวัดโสธรวรารามวรวิหาร พบว่า ผู้บริหารมีวิสัยทัศน์ที่แตกต่างออกไปจากผู้ร่วมบริหาร (บรรพชิตและฆราวาส) ทำให้เกิดการแตกแยกภายในองค์กรวัด (5) แนวโน้มการบริหารและการพัฒนาวัดโสธรวรารามวรวิหารในอนาคต พบว่า ทางวัด จะจัดตั้งพิพิธภัณฑ์เป็นแหล่งเรียนรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับวัด สำหรับการดำเนินงานภายในวัดโสธรวรารามวรวิหารที่ได้นำเอาหลักทฤษฎีของ Luther Gulick, POSDCORB มาปรับใช้ภายในวัด ข้อสรุปในการบริหารงานของเจ้าอาวาสแต่ละยุคที่ได้ปฏิบัติและเน้นหนักนั้น คือ เจ้าอาวาสรุ่นที่ 1-2 ได้เน้นหนักในด้านการวางแผน รูปที่ 3 ได้เน้นหนักในด้านการจัดการที่เกี่ยวกับบุคคล รูปที่ 4-5 ได้เน้นหนักในด้านการวางแผน รูปที่ 6 ได้เน้นหนักในด้านการจัดการที่เกี่ยวกับบุคคลและในด้านการสั่งการหรือการอำนวยการ รูปที่ 7 ได้เน้นหนักในด้านการวางแผน รูปที่ 8 ได้เน้นหนักในด้านการวางแผน รูปที่ 9 ได้เน้นหนักในด้านการจัดการจัดองค์การ รูปที่ 10 ได้เน้นหนักในด้านวางแผนและในด้านการงบประมาณ รูปที่ 11 ได้เน้นหนักในด้านการวางแผนและในด้านการจัดการที่เกี่ยวกับบุคคล และในด้านงบประมาณ รูปที่ 12 ได้เน้นหนักในด้านงบประมาณ

การเก็บข้อมูลเชิงปริมาณ ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มพระภิกษุ และสามเณร การบริหารภายในวัดทั้ง 7 มิติ POSDCORB ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 3.58 กลุ่มอุบาสกและอุบาสิกา การทำบุญและปฏิบัติธรรมในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 3.81 และกลุ่มพุทธศาสนิกชนทั่วไป การทำบุญและปฏิบัติธรรมในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 3.98

พระวัชรชัย จารุธมฺโม (ศรีสุข) (2554). ทำการวิจัยเรื่อง ประสิทธิภาพการบริหารกิจการคณะสงฆ์ กรณีศึกษา: วัดในอำเภอหนองแสง จังหวัดสระบุรี มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาประสิทธิภาพการบริหารกิจการคณะสงฆ์ (2) เปรียบเทียบความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพการบริหารกิจการคณะสงฆ์ (3) ศึกษาแนวทางและข้อเสนอแนะการพัฒนาการบริหารกิจการคณะสงฆ์

กรณีศึกษา: วัดในอำเภอหนองแขง จังหวัดสระบุรี กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ คือ พระภิกษุ สามเณร และประชาชน จำนวน 187 รูป/คน

ผลการวิจัยพบว่า (1) ประสิทธิภาพการบริหารกิจการคณะสงฆ์ กรณีศึกษา: วัดในอำเภอหนองแขง จังหวัดสระบุรี ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 3.59 เมื่อพิจารณาในแต่ละด้านพระภิกษุ สามเณร และประชาชนมีความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพการบริหารกิจการคณะสงฆ์ อยู่ในระดับมากทุกด้าน (2) การเปรียบเทียบความคิดเห็นของพระภิกษุ สามเณร และประชาชนต่อประสิทธิภาพการบริหารกิจการคณะสงฆ์ กรณีศึกษา: วัดในอำเภอหนองแขง จังหวัดสระบุรี พบว่า สถานภาพ อายุ พรรษา ตำแหน่ง การศึกษานักธรรม และการศึกษาสามัญเพศ สถานภาพ อาชีพ ตลอดจนถึงทักษะและประสบการณ์ชีวิตในการปฏิบัติหน้าที่ของพระภิกษุ สามเณร ประชาชนแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพการบริหารกิจการคณะสงฆ์ กรณีศึกษา: วัดในอำเภอหนองแขง จังหวัดสระบุรี โดยรวมไม่แตกต่างกัน (3) ด้านปัญหาและอุปสรรค พบว่า คณะสงฆ์ยังขาดงบประมาณในการพัฒนาด้านต่าง ๆ หลายเรื่อง โดยเฉพาะเรื่องการศึกษา ขาดการทำวัตรสวดมนต์เป็นประจำ การทำงานที่ไม่ชัดเจนและเด็ดขาด การติดต่อสื่อสารไม่ชัดเจน การทำงานที่เฉื่อยชา มักทำงานแบบการย่ำอยู่กับที่ไม่มีการพัฒนาสิ่งใหม่ ๆ การขัดแย้งกันระหว่างบ้านกับวัด การไม่ให้ความเคารพซึ่งกันและกันของผู้น้อยที่ต้องปฏิบัติต่อผู้ใหญ่ ปัญหาเรื่องของยาเสพติดให้โทษและอบายมุขอื่น ๆ เป็นปัญหาสำคัญของคณะสงฆ์ ที่ต้องแก้ไขอย่างเร่งด่วน

พระอภินิฐ สิริปัญญา (อาจวิชัย) (2554) ทำการวิจัยเรื่อง การบริหารจัดการด้านสาธารณูปการของพระสังฆาธิการในอำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาการบริหารจัดการด้านสาธารณูปการของพระสังฆาธิการในอำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี (2) เปรียบเทียบการบริหารจัดการด้านสาธารณูปการของพระสังฆาธิการในอำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล (3) ศึกษาปัญหาอุปสรรค แนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการด้านสาธารณูปการของพระสังฆาธิการในอำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี กลุ่มตัวอย่างพระภิกษุ จำนวน 243 รูป

ผลการวิจัยพบว่า (1) การบริหารจัดการด้านสาธารณูปการของพระสังฆาธิการในอำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี พบว่า พระภิกษุมีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการด้านสาธารณูปการของพระสังฆาธิการในอำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละด้าน พบว่า พระภิกษุมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากทุกข้อ (2) ผลการเปรียบเทียบการบริหารจัดการด้านสาธารณูปการของพระสังฆาธิการในอำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี ทดสอบสมมติฐานโดยการวิเคราะห์ความแตกต่างตัวแปร พบว่า พระภิกษุที่มีอายุ พรรษา วุฒิการศึกษา สามัญ วุฒิกศศึกษานักธรรม วุฒิกศศึกษาบาลีที่แตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการด้านสาธารณูปการของพระสังฆาธิการในอำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี ไม่แตกต่างกัน (3) ผลการศึกษา

ปัญหา อุปสรรค และแนวทางในการแก้ปัญหาการบริหารจัดการด้านสาธารณูปการของพระสังฆาธิการในอำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี ได้แก่ (1) ปัญหาเกี่ยวกับงบประมาณก่อสร้างไม่เพียงพอ (2) ปัญหาเกี่ยวกับการขาดการดูแลเอาใจใส่ (3) ปัญหาเกี่ยวกับการให้ความรู้เกี่ยวกับการจัดศาสนสมบัติของวัด ยังไม่เป็นระบบแก่พระภิกษุสามเณร

จากผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องที่ได้กล่าวมาข้างต้น สามารถนำแนวคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวข้องมาใช้ในการศึกษาเปรียบเทียบการบริหารจัดการพื้นที่ธรณีสงฆ์วัดพระธาตุคอกยเวกกับตลาดสดนาบุญขึ้นอำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย และนำผลการศึกษาที่ได้มาเปรียบเทียบผลงานวิจัยของผู้วิจัยท่านอื่น ๆ ซึ่งจะกล่าวไว้ในเนื้อหาของบทที่ 5 สรุป และอภิปรายผลการศึกษาคต่อไป

บทที่ 3

ระเบียบวิธีการวิจัย

การศึกษาเปรียบเทียบการบริหารจัดการพื้นที่ธรณีสงฆ์วัดพระธาตุคอกยเวากับตลาดสดนาบุญยืน อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงรายครั้งนี้ เป็นการศึกษาเชิงสำรวจ (Survey Research) ซึ่งผู้ศึกษาได้กำหนดแนวทาง และขั้นตอนในการดำเนินการศึกษา ดังนี้

3.1 ข้อมูลและแหล่งข้อมูล

3.1.1 ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) เป็นข้อมูลที่ได้รวบรวมจากการเก็บแบบสอบถาม (Questionnaire) เพื่อเก็บข้อมูลเชิงปริมาณ (Quantitative Research) เกี่ยวกับระดับความพึงพอใจเกี่ยวกับการบริหารจัดการพื้นที่จากกลุ่มประชากร ได้แก่

3.1.1.1 ผู้ประกอบการที่เช่าพื้นที่เพื่อดำเนินกิจการในบริเวณพื้นที่ธรณีสงฆ์ของวัดพระธาตุคอกยเว อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย จำนวน 184 ราย

3.1.1.2 ผู้ประกอบการที่เช่าพื้นที่เพื่อดำเนินกิจการในบริเวณพื้นที่ตลาดสดนาบุญยืน อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย จำนวน 150 ราย

3.1.2 ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) เป็นข้อมูลที่ได้รวบรวมจากเอกสาร หนังสือ วารสาร บทความวิชาการ งานวิจัย วิทยานิพนธ์ รวมทั้งเว็บไซต์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง

3.2 ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษา (Population) คือ ผู้ประกอบการที่เช่าพื้นที่เพื่อดำเนินกิจการในบริเวณพื้นที่ธรณีสงฆ์ของวัดพระธาตุคอกยเว อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงรายทุกราย จำนวน 184 ราย และผู้ประกอบการที่เช่าพื้นที่เพื่อดำเนินกิจการในบริเวณพื้นที่ตลาดสดนาบุญยืน อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงรายทุกราย จำนวน 150 ราย รวมทั้งหมด 334 ราย

3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้ใช้แบบสอบถามสำหรับผู้ประกอบการที่เช่าพื้นที่เพื่อดำเนินกิจการในบริเวณพื้นที่ธรณีสงฆ์ของวัดพระธาตุคอกยเว และตลาดสดนายบุญยืน อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย จำนวนทั้งหมด 334 ชุด ซึ่งได้สร้างขึ้นตามวัตถุประสงค์ และกรอบแนวคิดในการวิจัย เพื่อสอบถามการบริหารจัดการพื้นที่เช่าของวัดพระธาตุคอกยเวกับตลาดสดนายบุญยืน อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย และวิเคราะห์เปรียบเทียบระดับความพึงพอใจเกี่ยวกับการบริหารจัดการพื้นที่ของผู้ประกอบการที่เช่าพื้นที่วัดพระธาตุคอกยเว และตลาดสดนายบุญยืน อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย โดยมีเนื้อหาประกอบด้วย ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ประกอบการ และตอนที่ 2 ระดับความพึงพอใจเกี่ยวกับการบริหารจัดการพื้นที่ของผู้ประกอบการที่เช่าพื้นที่ ประกอบด้วย ด้านการวางแผน ด้านการจัดหาบุคลากร ด้านการประสานงาน และด้านการจัดทำงบประมาณค่าใช้จ่าย ซึ่งผู้ศึกษาได้นำแบบสอบถามเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อพิจารณา ตรวจสอบ และแก้ไขเรียบร้อยแล้ว

3.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้ศึกษาทำเก็บรวบรวมข้อมูลทั่วไปของผู้ประกอบการ การบริหารจัดการพื้นที่เช่าของวัดพระธาตุคอกยเวกับตลาดสดนายบุญยืน อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย และระดับความพึงพอใจเกี่ยวกับการบริหารจัดการพื้นที่ของผู้ประกอบการที่เช่าพื้นที่ โดยการเก็บแบบสอบถามจากผู้ประกอบการที่เช่าพื้นที่ จำนวน 334 ราย ซึ่งใช้เวลาในการเก็บแบบสอบถาม ตั้งแต่เดือนกันยายน ถึงเดือนตุลาคม พ.ศ. 2558

3.5 การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้ศึกษาได้นำข้อมูลมารวบรวมจากผู้ประกอบการที่เช่าพื้นที่เพื่อดำเนินกิจการในบริเวณพื้นที่ธรณีสงฆ์ของวัดพระธาตุคอกยเว และตลาดสดนายบุญยืน อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย จำนวน 334 ชุด มาตรวจสอบความถูกต้อง และทำการบันทึกข้อมูลที่ได้นำมาประมวลผลโดยใช้โปรแกรมในการคำนวณทางสถิติ และสรุปผลการวิจัย นำเสนอในรูปแบบตารางประกอบ โดยสถิติที่ใช้วิเคราะห์จำแนกตามแบบสอบถามที่ใช้ในการศึกษา ดังนี้

3.5.1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ประกอบการ โดยลักษณะคำถามเป็นแบบปลายเปิด (Opened-end Form) และแบบตรวจสอบรายการ (Check List) วิเคราะห์ข้อมูลแบบบรรยาย

3.5.2 ระดับความพึงพอใจเกี่ยวกับการบริหารจัดการพื้นที่ของผู้ประกอบการที่เข้าพื้นที่ โดยลักษณะคำถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) โดยแต่ละข้อคำถามมีคำตอบให้เลือก 4 ระดับ คือ มากที่สุด มาก น้อย และน้อยที่สุด ซึ่งมีเกณฑ์การให้คะแนนในแต่ละระดับดังนี้

ระดับ 4 คะแนน หมายถึง พึงพอใจกับการบริหารจัดการพื้นที่อยู่ในระดับมากที่สุด

ระดับ 3 คะแนน หมายถึง พึงพอใจกับการบริหารจัดการพื้นที่อยู่ในระดับมาก

ระดับ 2 คะแนน หมายถึง พึงพอใจกับการบริหารจัดการพื้นที่อยู่ในระดับน้อย

ระดับ 1 คะแนน หมายถึง พึงพอใจกับการบริหารจัดการพื้นที่อยู่ในระดับน้อยที่สุด

สำหรับการแปลผลได้นำคะแนนค่าเฉลี่ยคำตอบของความพึงพอใจมาเทียบกับเกณฑ์ที่ใช้ในการแปลความหมายค่าเฉลี่ย ซึ่งสามารถกำหนดเกณฑ์ได้ ดังนี้

$$\begin{aligned}\text{อัตราภาคั่น} &= \frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนชั้นที่ต้องการแบ่ง}} \\ &= \frac{4 - 1}{4} \\ &= 0.75\end{aligned}$$

ดังนั้นจะได้เกณฑ์ที่ใช้แปลความหมาย ดังนี้

ระดับ 3.26–4.00 คะแนน หมายถึง มีผลต่อการบริหารจัดการพื้นที่ที่ธรณีสงฆ์อยู่ในระดับมากที่สุด

ระดับ 2.51–3.25 คะแนน หมายถึง มีผลต่อการบริหารจัดการพื้นที่ที่ธรณีสงฆ์อยู่ในระดับมาก

ระดับ 1.76–2.50 คะแนน หมายถึง มีผลต่อการบริหารจัดการพื้นที่ที่ธรณีสงฆ์อยู่ในระดับน้อย

ระดับ 1.00–1.75 คะแนน หมายถึง มีผลต่อการบริหารจัดการพื้นที่ที่ธรณีสงฆ์อยู่ในระดับน้อยที่สุด

วิเคราะห์ข้อมูลสถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) โดยใช้ค่าแจกแจงความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

3.5.3 เปรียบเทียบการบริหารจัดการพื้นที่ของวัดพระธาตุคอยเวากับตลาดสดนายบุญยืน อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย ได้แก่ ด้านการวางแผน ด้านการจัดหาบุคลากร ด้านการประสานงาน และด้านการจัดทำงบประมาณค่าใช้จ่าย วิเคราะห์ข้อมูลสถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) โดยใช้ค่าแจกแจงความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) และค่าเฉลี่ย (Mean)

3.5.4 การทดสอบสมมติฐาน ใช้การทดสอบค่าที (T-test for Independent Samples) เพื่อวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ระหว่างระดับความพึงพอใจเกี่ยวกับการบริหารจัดการพื้นที่ของผู้ประกอบการที่เช่าพื้นที่วัดพระธาตุคอยเวา และตลาดสดนายบุญยืน อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย

บทที่ 4

ผลการศึกษา

การศึกษาเปรียบเทียบการบริหารจัดการพื้นที่ธรณีสงฆ์วัดพระธาตุคอกยเวากับตลาดสดนายบุญยืน อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงรายในครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาการบริหารจัดการพื้นที่เช่าของวัดพระธาตุคอกยเว และตลาดสดนายบุญยืน อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย (2) วิเคราะห์เปรียบเทียบระดับความพึงพอใจเกี่ยวกับการบริหารจัดการพื้นที่ของผู้ประกอบการที่เช่าพื้นที่วัดพระธาตุคอกยเว กับตลาดสดนายบุญยืน อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย และ (3) เสนอแนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการพื้นที่และตอบสนองต่อความต้องการของผู้ประกอบการที่เช่าพื้นที่ธรณีสงฆ์ของวัดพระธาตุคอกยเว อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย ซึ่งผู้ศึกษาได้ใช้แบบสอบถาม เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ประกอบการที่เช่าพื้นที่ จำนวน 334 ราย ได้ผลการศึกษา ดังต่อไปนี้

4.1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ประกอบการ

ตารางที่ 4.1 จำนวนและร้อยละของผู้ประกอบการ จำแนกตามทำเลที่ตั้งร้านของผู้ประกอบการ

รายการ	ตลาดคอกยเว		ตลาดสดนายบุญยืน	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
บริเวณด้านหน้าตลาด หรือ ติดถนน	6	3.00	12	7.90
บริเวณด้านหลังตลาด หรือ ไม่ติดถนน	195	97.00	139	92.10
รวม	201	100.00	151	100.00

จากตารางที่ 4.1 พบว่า ผู้ประกอบการทั้งที่เช่าพื้นที่ตลาดสดนายบุญยืน และตลาดคอยเวา ส่วนใหญ่มีทำเลที่ตั้งอยู่หลังตลาด หรือไม่ติดถนน จำนวน 139 ราย คิดเป็นร้อยละ 92.10 และ 195 ราย คิดเป็นร้อยละ 97.00 ตามลำดับ

ตารางที่ 4.2 จำนวนและร้อยละของผู้ประกอบการ จำแนกตามประเภทสินค้า/บริการ

รายการ	ตลาดคอยเวา		ตลาดสดนายบุญยืน	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
เครื่องประดับ/เสื้อผ้า/กระเป๋า/รองเท้า/ถุงเท้า	117	58.20	8	5.30
ผ้าขนหนู/ผ้าห่ม/ชุดเครื่องนอน	67	33.30	10	6.60
เครื่องใช้ไฟฟ้า/อุปกรณ์ไฟฟ้า/เครื่องคิดเลข	7	3.50	13	8.60
ขนม/อาหาร/เครื่องดื่ม/ผัก-ผลไม้สด/ผลไม้แปรรูป	4	2.00	93	61.60
เครื่องสำอาง/พนาคา	3	1.50	7	4.60
วัตถุดิบ/เครื่องรางของขลัง	1	0.50	3	2.00
ของใช้เบ็ดเตล็ดต่าง ๆ	2	1.00	17	11.30
รวม	201	100.00	151	100.00

จากตารางที่ 4.2 พบว่า ผู้ประกอบการที่เช่าพื้นที่ตลาดสดนายบุญยืน ส่วนใหญ่ขายขนม/อาหาร/เครื่องดื่ม/ผัก-ผลไม้สด/ผลไม้แปรรูป จำนวน 93 ราย คิดเป็นร้อยละ 61.60 และ ผู้ประกอบการที่เช่าพื้นที่ตลาดคอยเวา ส่วนใหญ่ขายเครื่องประดับ/เสื้อผ้า/กระเป๋า/รองเท้า/ถุงเท้า จำนวน 117 ราย คิดเป็นร้อยละ 58.20

ตารางที่ 4.3 จำนวนและร้อยละของผู้ประกอบการ จำแนกตามรายได้เฉลี่ยต่อเดือน

รายการ	ตลาดคอยเวา	ตลาดสดนายบุญยืน
รายได้เฉลี่ย	17,254	22,413

จากตารางที่ 4.3 พบว่า ผู้ประกอบการที่เช่าพื้นที่ตลาดสดนายบุญยืน ส่วนใหญ่มีรายได้เฉลี่ย 22,413 บาทต่อเดือน และผู้ประกอบการที่เช่าพื้นที่ตลาดคอยเวา มีรายได้เฉลี่ย 17,254 บาท

ตารางที่ 4.4 จำนวนและร้อยละของผู้ประกอบการ จำแนกตามอัตราค่าเช่าพื้นที่ต่อเดือน

รายการ	ตลาดคอยเวา		ตลาดสดนายบุญยืน	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
200 บาท	2	1.00	0	0.00
250 บาท	1	0.50	0	0.00
300 บาท	3	1.50	0	0.00
350 บาท	188	93.50	1	0.70
400 บาท	1	0.50	0	0.00
500 บาท	4	2.00	0	0.00
700 บาท	1	0.50	0	0.00
900 บาท	1	0.50	0	0.00
2,000 บาท	0	0.00	109	72.20
2,500 บาท	0	0.00	6	4.00
2,700 บาท	0	0.00	4	2.60
3,000 บาท	0	0.00	31	20.50
รวม	201	100.00	151	100.00

จากตารางที่ 4.4 พบว่า ผู้ประกอบการที่เช่าพื้นที่ตลาดสดนายบุญยืน ส่วนใหญ่เช่าพื้นที่ในราคา 2,000 บาทต่อเดือน จำนวน 109 ราย คิดเป็นร้อยละ 72.20 และผู้ประกอบการที่เช่าพื้นที่ตลาดคอยเวา ส่วนใหญ่เช่าพื้นที่ในราคา 350 บาทต่อเดือน จำนวน 188 ราย คิดเป็นร้อยละ 93.50

ตารางที่ 4.5 จำนวนและร้อยละของผู้ประกอบการ จำแนกตามขนาดพื้นที่เช่า

รายการ	ตลาดคอยเวา		ตลาดสดนายบุญยืน	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ขนาด 3x3 เมตร	180	89.60	102	67.50
ขนาด 5x5 เมตร	21	10.40	49	32.50
รวม	201	100.00	151	100.00

จากตารางที่ 4.5 พบว่า ผู้ประกอบการที่เช่าพื้นที่ทั้งในตลาดสดนายบุญยืน และตลาดคอยเวา ส่วนใหญ่เช่าพื้นที่ขนาด 3x3 เมตร จำนวน 102 ราย คิดเป็นร้อยละ 67.50 และ 180 ราย คิดเป็นร้อยละ 89.60 ตามลำดับ

ตารางที่ 4.6 จำนวนและร้อยละของผู้ประกอบการ จำแนกตามจำนวนล้อค

รายการ	ตลาดคอยเวา		ตลาดสดนายบุญยืน	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1 ล้อค	197	98.00	150	99.30
2 ล้อค	3	1.50	1	0.70
3 ล้อค	1	0.50	0	0.00
รวม	201	100.00	151	100.00

จากตารางที่ 4.6 พบว่า ผู้ประกอบการที่เช่าพื้นที่ทั้งในตลาดสดนายบุญยืน และตลาดคอยเวา ส่วนใหญ่เช่าพื้นที่ 1 ล้อค จำนวน 150 ราย คิดเป็นร้อยละ 99.30 และ 197 ราย คิดเป็นร้อยละ 98.00 ตามลำดับ

ตารางที่ 4.7 จำนวนและร้อยละของผู้ประกอบการ จำแนกตามระยะเวลาในการเข้าพื้นที่จนถึงปัจจุบัน

รายการ	ตลาดคอยเวา		ตลาดสดนายบุญยืน	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
น้อยกว่า 1 ปี	1	0.50	0	0.00
2-5 ปี	9	4.50	77	51.00
6-10 ปี	67	33.30	24	15.90
11-15 ปี	112	55.70	32	21.20
16-20 ปี	0	0.00	17	11.30
20 ปีขึ้นไป	12	6.00	1	0.70
รวม	201	100.00	151	100.00

จากตารางที่ 4.7 พบว่า ผู้ประกอบการที่เข้าพื้นที่ตลาดสดนายบุญยืน ส่วนใหญ่เข้าพื้นที่มาเป็นเวลา 2-5 ปี จำนวน 77 ราย คิดเป็นร้อยละ 51.00 และผู้ประกอบการที่เข้าพื้นที่ตลาดคอยเวา ส่วนใหญ่เข้าพื้นที่มาเป็นเวลา 11-15 ปี จำนวน 112 ราย คิดเป็นร้อยละ 55.70

ตารางที่ 4.8 จำนวนและร้อยละของผู้ประกอบการ จำแนกตามเหตุผลในการเข้าพื้นที่

รายการ	ตลาดคอยเวา		ตลาดสดนายบุญยืน	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
เป็นแหล่งท่องเที่ยว มีกลุ่มลูกค้าจำนวนมาก	197	98.00	34	22.50
อัตราค่าเช่าพื้นที่ไม่แพง	198	98.50	137	90.70
มีอาคารถาวร	69	34.30	98	64.90
มีระบบสาธารณูปโภคพื้นฐานที่ดี เช่น ระบบน้ำ ระบบไฟฟ้า	92	45.80	114	75.50
มีสิ่งอำนวยความสะดวกเพียงพอ เช่น ห้องน้ำ ห้องสุขา ลานจอดรถ ที่นั่งพัก จุดทิ้งขยะ	2	1.00	73	48.30

หมายเหตุ. เลือกตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

จากตารางที่ 4.8 พบว่า ผู้ประกอบการที่เช่าพื้นที่ตลาดสดนายบุญยืน ส่วนใหญ่เลือกเช่าพื้นที่เนื่องจากอัตราค่าเช่าพื้นที่ไม่แพง จำนวน 137 ราย คิดเป็นร้อยละ 90.70 รองลงมา คือ มีระบบสาธารณูปโภคพื้นฐานที่ดี มีอาคารถาวร มีสิ่งอำนวยความสะดวกเพียงพอ และเป็นแหล่งท่องเที่ยว มีกลุ่มลูกค้าจำนวนมาก ตามลำดับ และผู้ประกอบการที่เช่าพื้นที่ตลาดคอยเวา ส่วนใหญ่เลือกเช่าพื้นที่เนื่องจากอัตราค่าเช่าพื้นที่ไม่แพง รองลงมา คือ เป็นแหล่งท่องเที่ยว มีกลุ่มลูกค้าจำนวนมาก มีระบบสาธารณูปโภคพื้นฐานที่ดี มีอาคารถาวร และมีสิ่งอำนวยความสะดวกเพียงพอ ตามลำดับ

4.2 ระดับความพึงพอใจเกี่ยวกับการบริหารจัดการพื้นที่ของผู้ประกอบการที่เช่าพื้นที่

ระดับความพึงพอใจเกี่ยวกับการบริหารจัดการพื้นที่ของผู้ประกอบการที่เช่าพื้นที่วัดพระธาตุคอยเวา และตลาดสดนายบุญยืน อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย ประกอบด้วย (1) ด้านการวางแผน (2) ด้านการจัดหาบุคลากร (3) ด้านการประสานงาน และ (4) ด้านการจัดทำงบประมาณ ค่าใช้จ่าย มีผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังต่อไปนี้

ตารางที่ 4.9 ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของระดับความพึงพอใจเกี่ยวกับการบริหารจัดการพื้นที่ของผู้ประกอบการที่เช่าพื้นที่ ตลาดคอยเวา อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย

การบริหารจัดการพื้นที่	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ความหมาย
ด้านการวางแผน	2.28	.158	น้อย
1. กำหนดนโยบาย วัตถุประสงค์ และกฎระเบียบของร้านค้าชัดเจน	2.71	.465	มาก
2. กำหนดเวลาเปิด-ปิดตลาดที่ชัดเจน และเหมาะสม	2.56	.498	มาก
3. มีขั้นตอน และวิธีการจัดหาผู้เช่าหรือร้านค้าในพื้นที่อย่างเหมาะสม และยุติธรรม	2.37	.495	น้อย
4. กำหนดตำแหน่งที่ตั้งร้านค้า พื้นที่ร้านค้า และประเภทสินค้าอย่างเหมาะสม	2.16	.433	น้อย
5. จำนวนร้านค้าในปัจจุบันมีความเหมาะสมแล้ว	2.19	.452	น้อย
6. จัดทำสัญญา และเงื่อนไขในการเช่าพื้นที่ในปัจจุบันมีความเหมาะสม	2.17	.418	น้อย

ตารางที่ 4.9 (ต่อ)

การบริหารจัดการพื้นที่	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ความหมาย
ด้านการจัดหาบุคลากร	2.30	.220	น้อย
7. สถานที่จอดรถกว้างขวาง และเพียงพอต่อความต้องการ	2.20	.513	น้อย
8. จัดระบบการจราจรที่เป็นระเบียบ ไม่วุ่นวาย	2.16	.430	น้อย
9. มีระบบรักษาความปลอดภัยที่รัดกุม และเหมาะสม	2.15	.433	น้อย
10. บริเวณพื้นที่โดยรอบสะอาด และมีถังขยะเพียงพอ	2.20	.451	น้อย
11. มีสิ่งอำนวยความสะดวกเพียงพอ เช่น ห้องน้ำ ห้องสุขา ที่นั่งพัก	2.21	.486	น้อย
12. ผู้ดูแล/รับผิดชอบตลาดควบคุมการดำเนินงานของ ผู้ประกอบการร้านค้าอย่างสม่ำเสมอ	2.61	.489	มาก
13. ผู้ดูแล/รับผิดชอบตลาดเพียงพอต่อความต้องการของ ร้านค้า และสามารถปฏิบัติหน้าที่อย่างทั่วถึง	2.30	.472	น้อย
14. ผู้ดูแล/รับผิดชอบตลาดปฏิบัติต่อร้านค้าเหมือนกันทุกราย โดยไม่เลือกปฏิบัติ	2.27	.458	น้อย
15. ผู้ดูแล/รับผิดชอบตลาดปฏิบัติหน้าที่อย่างเต็มประสิทธิภาพ รวดเร็ว และตรงต่อเวลา	2.21	.499	น้อย
16. ผู้ดูแล/รับผิดชอบ เป็นผู้มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี และบุคลิกภาพ น่าเชื่อถือ	2.22	.471	น้อย
17. มีการแต่งตั้งผู้ดูแล/รับผิดชอบ หรือผู้ประสานงาน ในการบริหารจัดการพื้นที่ที่ชัดเจน กรณีเกิดปัญหาหรือ ข้อขัดข้อง	2.19	.487	น้อย
ด้านการประสานงาน	2.24	.263	น้อย
18. ผู้ดูแล/รับผิดชอบ ได้แจ้งนโยบาย วัตถุประสงค์ และ กฎระเบียบในการเช่าพื้นที่ให้แก่ร้านค้าทุกรายโดยตรง	2.39	.546	น้อย
19. มีประกาศ ประชาสัมพันธ์ หรือแจ้งข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ที่มีความชัดเจนและเข้าใจง่าย	2.22	.471	น้อย

ตารางที่ 4.9 (ต่อ)

การบริหารจัดการพื้นที่	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ความหมาย
20. มีการแจ้งแผนผังการกำหนดขอบเขตพื้นที่ เช่น รูปแบบ และการกำหนดตำแหน่งร้านค้าที่ชัดเจน	2.18	.397	น้อย
21. เปิดรับฟังความคิดเห็นจากผู้ประกอบการต่อการบริหาร จัดการพื้นที่	2.16	.422	น้อย
ด้านการจัดทำงบประมาณค่าใช้จ่าย	2.24	.317	น้อย
22. มีการกำหนดอัตราค่าเช่ามีความเหมาะสม	2.38	.516	น้อย
23. เก็บค่าเช่าพื้นที่อย่างเป็นธรรม	2.24	.453	น้อย
24. มีการบริหารจัดการเงินอย่างเป็นระบบ	2.19	.417	น้อย
25. มีวิธีการเก็บค่าเช่าที่เหมาะสม โปร่งใส และตรวจสอบได้	2.13	.408	น้อย
ค่าเฉลี่ยรวมทั้งหมด	2.27	0.147	น้อย

จากตารางที่ 4.9 ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของระดับความพึงพอใจเกี่ยวกับการบริหารจัดการพื้นที่ของผู้ประกอบการที่เช่าพื้นที่ ตลาดคอยเว พบว่า ผู้ประกอบการตลาดคอยเว มีความพึงพอใจต่อการบริหารจัดการพื้นที่ที่รณิสงฆ์ในภาพรวมอยู่ในระดับน้อย และเมื่อพิจารณารายละเอียด พบว่า ผู้ประกอบการมีความพึงพอใจต่อการบริหารจัดการพื้นที่ที่รณิสงฆ์อยู่ในระดับน้อยในทุกด้าน ได้แก่ ด้านการวางแผน ด้านการจัดหาบุคลากร ด้านการประสานงาน และด้านการจัดทำงบประมาณค่าใช้จ่าย

ตารางที่ 4.10 ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของระดับความพึงพอใจเกี่ยวกับการบริหารจัดการพื้นที่ของผู้ประกอบการที่เช่าพื้นที่ ตลาดสดนายบุญยืน อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย

การบริหารจัดการพื้นที่	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ความหมาย
ด้านการวางแผน	2.75	.181	มาก
1. กำหนดนโยบาย วัตถุประสงค์ และกฎระเบียบของร้านค้า ชัดเจน	2.97	.180	มาก
2. กำหนดเวลาเปิด-ปิดตลาดที่ชัดเจน และเหมาะสม	2.87	.333	มาก

ตารางที่ 4.10 (ต่อ)

การบริหารจัดการพื้นที่	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ความหมาย
3. มีขั้นตอน และวิธีการจัดหาผู้เช่าหรือร้านค้าในพื้นที่ อย่างเหมาะสม และยุติธรรม	2.88	.345	มาก
4. กำหนดตำแหน่งที่ตั้งร้านค้า พื้นที่ร้านค้า และประเภทสินค้า อย่างเหมาะสม	2.60	.506	มาก
5. จำนวนร้านค้าในปัจจุบันมีความเหมาะสมแล้ว	2.66	.488	มาก
6. จัดทำสัญญา และเงื่อนไขในการเช่าพื้นที่ในปัจจุบันมี ความเหมาะสม	2.70	.473	มาก
7. สถานที่จอดรถกว้างขวาง และเพียงพอต่อความต้องการ	2.66	.488	มาก
8. จัดระบบการจราจรที่เป็นระเบียบ ไม่วุ่นวาย	2.75	.450	มาก
9. มีระบบรักษาความปลอดภัยที่รัดกุม และเหมาะสม	2.75	.432	มาก
10. บริเวณพื้นที่โดยรอบสะอาด และมีถังขยะเพียงพอ	2.74	.439	มาก
11. มีสิ่งอำนวยความสะดวกเพียงพอ เช่น ห้องน้ำ ห้องสุขา ที่นั่งพัก	2.70	.473	มาก
ด้านการจัดหาบุคลากร	2.76	.179	มาก
12. ผู้ดูแล/รับผิดชอบตลาดควบคุมการดำเนินงานของ ผู้ประกอบการร้านค้าอย่างสม่ำเสมอ	2.97	.161	มาก
13. ผู้ดูแล/รับผิดชอบตลาดเพียงพอต่อความต้องการของร้านค้า และสามารถปฏิบัติหน้าที่อย่างทั่วถึง	2.81	.395	มาก
14. ผู้ดูแล/รับผิดชอบตลาดปฏิบัติต่อร้านค้าเหมือนกันทุกราย โดยไม่เลือกปฏิบัติ	2.82	.384	มาก
15. ผู้ดูแล/รับผิดชอบตลาดปฏิบัติหน้าที่อย่างเต็มประสิทธิภาพ รวดเร็ว และตรงต่อเวลา	2.62	.500	มาก
16. ผู้ดูแล/รับผิดชอบ เป็นผู้มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี และบุคลิกภาพ น่าเชื่อถือ	2.68	.481	มาก
17. มีการแต่งตั้งผู้ดูแล/รับผิดชอบ หรือผู้ประสานงานในการ บริหารจัดการพื้นที่ที่ชัดเจน กรณีเกิดปัญหาหรือข้อขัดข้อง	2.66	.491	มาก

ตารางที่ 4.10 (ต่อ)

การบริหารจัดการพื้นที่	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ความหมาย
ด้านการประสานงาน	2.73	.228	มาก
18. ผู้ดูแล/รับผิดชอบ ได้แจ้งนโยบาย วัตถุประสงค์ และกฎระเบียบในการเช่าพื้นที่ให้แก่ร้านค้าทุกรายโดยตรง	2.74	.443	มาก
19. มีประกาศ ประชาสัมพันธ์ หรือแจ้งข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ที่มีความชัดเจนและเข้าใจง่าย	2.71	.456	มาก
20. มีการแจ้งแผนผังการกำหนดขอบเขตพื้นที่ เช่น รูปแบบและการกำหนดตำแหน่งร้านค้าที่ชัดเจน	2.75	.432	มาก
21. เปิดรับฟังความคิดเห็นจากผู้ประกอบการต่อการบริหารจัดการพื้นที่	2.72	.450	มาก
ด้านการจัดทำงบประมาณค่าใช้จ่าย	2.75	.280	มาก
22. มีการกำหนดอัตราค่าเช่ามีความเหมาะสม	2.76	.428	มาก
23. เก็บค่าเช่าพื้นที่อย่างเป็นธรรม	2.76	.428	มาก
24. มีการบริหารจัดการเงินอย่างเป็นระบบ	2.74	.443	มาก
25. มีวิธีการเก็บค่าเช่าที่เหมาะสม โปร่งใส และตรวจสอบได้	2.74	.439	มาก
ค่าเฉลี่ยรวมทั้งหมด	2.75	0.156	มาก

จากตารางที่ 4.10 ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของระดับความพึงพอใจเกี่ยวกับการบริหารจัดการพื้นที่ของผู้ประกอบการที่เช่าพื้นที่ตลาดสดนายบุญยืน พบว่า ผู้ประกอบการตลาดสดนายบุญยืน มีความพึงพอใจต่อการบริหารจัดการพื้นที่ที่ธรณีสงฆ์ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายละเอียด พบว่า ผู้ประกอบการมีความพึงพอใจต่อการบริหารจัดการพื้นที่ที่ธรณีสงฆ์อยู่ในระดับมากในทุกประเด็นย่อย

4.3 การทดสอบสมมติฐาน

ระดับความพึงพอใจเกี่ยวกับการบริหารจัดการพื้นที่ ได้แก่ ปัจจัยด้านการวางแผน ปัจจัยด้านการจัดหาบุคคล ปัจจัยด้านการประสานงาน และปัจจัยด้านการจัดทำงบประมาณค่าใช้จ่ายของผู้ประกอบการที่เช่าพื้นที่วัดพระธาตุคอกยว อำเภอมะนัง จังหวัดเชียงราย แตกต่างจากผู้ประกอบการที่เช่าพื้นที่ตลาดสดนายบุญยืน อำเภอมะนัง จังหวัดเชียงราย

ตารางที่ 4.11 การวิเคราะห์เปรียบเทียบระดับความพึงพอใจเกี่ยวกับการบริหารจัดการพื้นที่ของวัดพระธาตุคอกยวกับตลาดสดนายบุญยืน อำเภอมะนัง จังหวัดเชียงราย จำแนกตามปัจจัยการบริหารจัดการพื้นที่ โดยสถิติ t-test

การบริหารจัดการพื้นที่	t	Mean Difference	Sig.	ความหมาย
ด้านการวางแผน	25.605		.000	แตกต่าง
1. กำหนดนโยบาย วัตถุประสงค์ และกฎระเบียบของร้านค้าชัดเจน	6.399	.255	.000	แตกต่าง
2. กำหนดเวลาเปิด-ปิดตลาดที่ชัดเจน และเหมาะสม	6.767	.317	.000	แตกต่าง
3. มีขั้นตอน และวิธีการจัดหาผู้เช่าหรือร้านค้าในพื้นที่อย่างเหมาะสม และยุติธรรม	10.785	.508	.000	แตกต่าง
4. กำหนดตำแหน่งที่ตั้งร้านค้า พื้นที่ร้านค้า และประเภทสินค้าอย่างเหมาะสม	8.609	.432	.000	แตกต่าง
5. จำนวนร้านค้าในปัจจุบันมีความเหมาะสมแล้ว	9.393	.473	.000	แตกต่าง
6. จัดทำสัญญา และเงื่อนไขในการเช่าพื้นที่ในปัจจุบันมีความเหมาะสม	11.080	.528	.000	แตกต่าง
7. สถานที่จอดรถกว้างขวาง และเพียงพอต่อความต้องการ	8.526	.458	.000	แตกต่าง
8. จัดระบบการจราจรที่เป็นระเบียบ ไม่วุ่นวาย	12.472	.589	.000	แตกต่าง
9. มีระบบรักษาความปลอดภัยที่รัดกุม และเหมาะสม	13.006	.606	.000	แตกต่าง

ตารางที่ 4.11 (ต่อ)

การบริหารจัดการพื้นที่	t	Mean Difference	Sig.	ความ หมาย
10. บริเวณพื้นที่โดยรอบสะอาด และมีถังขยะ เพียงพอ	11.242	.538	.000	แตกต่าง
11. มีสิ่งอำนวยความสะดวกเพียงพอ เช่น ห้องน้ำ ห้องสุขา ที่นั่งพัก	9.564	.493	.000	แตกต่าง
ด้านการจัดหาบุคลากร	20.900		.000	แตกต่าง
12. ผู้ดูแล/รับผิดชอบตลาดควบคุมการดำเนินงาน ของผู้ประกอบการร้านค้าอย่างสม่ำเสมอ	8.742	.362	.000	แตกต่าง
13. ผู้ดูแล/รับผิดชอบตลาดเพียงพอต่อความ ต้องการของร้านค้า และสามารถปฏิบัติทำ หน้าที่อย่างทั่วถึง	10.634	.504	.000	แตกต่าง
14. ผู้ดูแล/รับผิดชอบตลาดปฏิบัติต่อร้านค้า เหมือนกันทุกราย โดยไม่เลือกปฏิบัติ	11.879	.548	.000	แตกต่าง
15. ผู้ดูแล/รับผิดชอบตลาดปฏิบัติหน้าที่อย่างเต็ม ประสิทธิภาพ รวดเร็ว และตรงต่อเวลา	7.597	.409	.000	แตกต่าง
16. ผู้ดูแล/รับผิดชอบ เป็นผู้มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี และบุคลิกภาพน่าเชื่อถือ	9.047	.463	.000	แตกต่าง
17. มีการแต่งตั้งผู้ดูแล/รับผิดชอบ หรือผู้ ประสานงานในการบริหารจัดการพื้นที่ที่ ชัดเจน กรณีเกิดปัญหาหรือข้อขัดข้อง	8.774	.462	.000	แตกต่าง
ด้านการประสานงาน	18.760		.000	แตกต่าง
18. ผู้ดูแล/รับผิดชอบ ได้แจ้งนโยบาย วัตถุประสงค์ และกฎระเบียบในการเช่าพื้นที่ ให้แก่ร้านค้าทุกรายโดยตรง	6.386	.347	.000	แตกต่าง
19. มีประกาศ ประชาสัมพันธ์ หรือแจ้งข้อมูล ข่าวสารต่าง ๆ ที่มีความชัดเจนและเข้าใจง่าย	9.833	.490	.000	แตกต่าง

ตารางที่ 4.11 (ต่อ)

การบริหารจัดการพื้นที่	t	Mean Difference	Sig.	ความ หมาย
20. มีการแจ้งแผนผังการกำหนดขอบเขตพื้นที่ เช่น รูปแบบ และการกำหนดตำแหน่งร้านค้าที่ ชัดเจน	12.971	.576	.000	แตกต่าง
21. เปิดรับฟังความคิดเห็นจากผู้ประกอบการต่อ การบริหารจัดการพื้นที่	11.934	.558	.000	แตกต่าง
ด้านการจัดทำงบประมาณค่าใช้จ่าย	16.084		.000	แตกต่าง
22. มีการกำหนดอัตราค่าเช่ามีความเหมาะสม	7.417	.383	.000	แตกต่าง
23. เก็บค่าเช่าพื้นที่อย่างเป็นธรรม	10.961	.518	.000	แตกต่าง
24. มีการบริหารจัดการเงินอย่างเป็นระบบ	11.837	.546	.000	แตกต่าง
25. มีวิธีการเก็บค่าเช่าที่เหมาะสม โปร่งใส และ ตรวจสอบได้	13.368	.607	.000	แตกต่าง
ค่าเฉลี่ยรวมทั้งหมด	29.193		.000	แตกต่าง

หมายเหตุ. Mean Different คือ ค่าผลต่างระหว่างค่าเฉลี่ยทั้ง 2 กลุ่ม

จากตารางที่ 4.11 การวิเคราะห์เปรียบเทียบระดับความพึงพอใจเกี่ยวกับการบริหารจัดการพื้นที่ของวัดพระธาตุคอกยเวกกับตลาดสดนายบุญยืน อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย โดยสถิติ t-test พบว่า ผู้ประกอบการที่เช่าพื้นที่ในตลาดสดนายบุญยืน และตลาดสดคอกยเวก มีความพึงพอใจต่อการบริหารจัดการพื้นที่ที่ธรณีสงฆ์ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับต่ำกว่า 0.05 ($P=0.000$) โดยพิจารณาเป็นรายประเด็น พบว่า ความพึงพอใจต่อการบริหารจัดการพื้นที่ที่ธรณีสงฆ์ในทุกประเด็น แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับต่ำกว่า 0.05 ($P=0.000$)

นอกจากนี้ ผู้ศึกษาได้พิจารณาถึงระดับความแตกต่างในความพึงพอใจของผู้ประกอบการที่เช่าพื้นที่ทั้งสองตลาดโดยพิจารณาจาก Mean Difference ซึ่งเป็นค่าผลต่างระหว่างค่าเฉลี่ยทั้ง 2 กลุ่ม พบว่า การบริหารจัดการพื้นที่ ด้านการวางแผน ผู้ประกอบการมีความพึงพอใจแตกต่างกันมากที่สุด ในประเด็นการมีระบบรักษาความปลอดภัยที่รัดกุม และเหมาะสม มีค่าความแตกต่างเท่ากับ 0.606

รองลงมาคือ การจราจรที่เป็นระเบียบ ไม่วุ่นวาย และบริเวณพื้นที่โดยรอบสะอาด และมีถึงขยะเพียงพอ ตามลำดับ ส่วนประเด็นที่มีความพึงพอใจแตกต่างกันน้อยที่สุดคือ การกำหนดนโยบาย วัตถุประสงค์ และกฎระเบียบของร้านค้าชัดเจน การกำหนดเวลาเปิด-ปิดตลาดที่ชัดเจน และเหมาะสม และสถานที่จอดรถกว้างขวาง และเพียงพอต่อความต้องการ ตามลำดับ

ความแตกต่างของระดับความพึงพอใจเกี่ยวกับการบริหารจัดการพื้นที่ ด้านการจัดหาบุคลากร พบว่า ผู้ประกอบการที่เช่าพื้นที่ที่มีความพึงพอใจแตกต่างกันมากที่สุดในประเด็น ผู้ดูแล/รับผิดชอบ ตลาดปฏิบัติต่อร้านค้าเหมือนกันทุกราย โดยไม่เลือกปฏิบัติ มีค่าเฉลี่ยแตกต่างกัน 0.548 รองลงมา คือ ผู้ดูแล/รับผิดชอบตลาดเพียงพอต่อความต้องการของร้านค้า และสามารถปฏิบัติหน้าที่อย่างทั่วถึง และผู้ดูแล/รับผิดชอบ เป็นผู้มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี และบุคลิกภาพน่าเชื่อถือ ตามลำดับ ส่วนประเด็นที่ผู้ประกอบการที่เช่าพื้นที่ที่มีความพึงพอใจแตกต่างกันน้อยที่สุด คือ ผู้ดูแล/รับผิดชอบตลาดปฏิบัติหน้าที่อย่างเต็มประสิทธิภาพ รวดเร็ว และตรงต่อเวลา ผู้ดูแล/รับผิดชอบตลาดควบคุมการดำเนินงานของผู้ประกอบการร้านค้าอย่างสม่ำเสมอ และมีการแต่งตั้งผู้ดูแล/รับผิดชอบ หรือผู้ประสานงานในการบริหารจัดการพื้นที่ที่ชัดเจน กรณีเกิดปัญหาหรือข้อขัดข้อง ตามลำดับ

ความแตกต่างของระดับความพึงพอใจเกี่ยวกับการบริหารจัดการพื้นที่ ด้านการประสานงาน พบว่า ผู้ประกอบการที่เช่าพื้นที่ที่มีความพึงพอใจแตกต่างกันมากที่สุดในประเด็น การแจ้งแผนผังการกำหนดขอบเขตพื้นที่ เช่น รูปแบบ และการกำหนดตำแหน่งร้านค้าที่ชัดเจน มีค่าเฉลี่ยแตกต่างกันเท่ากับ 0.576 รองลงมาคือ เปิดรับฟังความคิดเห็นจากผู้ประกอบการต่อการบริหารจัดการพื้นที่ มีประกาศ ประชาสัมพันธ์ หรือแจ้งข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ที่มีความชัดเจนและเข้าใจง่าย และผู้ดูแล/รับผิดชอบ ได้แจ้งนโยบาย วัตถุประสงค์ และกฎระเบียบในการเช่าพื้นที่ให้แก่ร้านค้าทุกรายโดยตรง ตามลำดับ

ความแตกต่างของระดับความพึงพอใจเกี่ยวกับการบริหารจัดการพื้นที่ ด้านการจัดทำงบประมาณค่าใช้จ่าย พบว่า ผู้ประกอบการที่เช่าพื้นที่ที่มีความพึงพอใจแตกต่างกันมากที่สุดในประเด็น วิธีการเก็บค่าเช่าที่เหมาะสม โปร่งใส และตรวจสอบได้ มีค่าเฉลี่ยแตกต่างกัน 0.607 รองลงมาคือ มีการบริหารจัดการเงินอย่างเป็นระบบ เก็บค่าเช่าพื้นที่อย่างเป็นธรรม และการกำหนดอัตราค่าเช่ามีความเหมาะสม ตามลำดับ

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาเปรียบเทียบการบริหารจัดการพื้นที่ธรณีสงฆ์วัดพระธาตุคอกยเวากับตลาดสดนายบุญยืน อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงรายในครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาการบริหารจัดการพื้นที่เช่าของวัดพระธาตุคอกยเว และตลาดสดนายบุญยืน อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย (2) วิเคราะห์เปรียบเทียบระดับความพึงพอใจเกี่ยวกับการบริหารจัดการพื้นที่ของผู้ประกอบการที่เช่าพื้นที่วัดพระธาตุคอกยเว กับตลาดสดนายบุญยืน อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย และ (3) เสนอแนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการพื้นที่และตอบสนองต่อความต้องการของผู้ประกอบการที่เช่าพื้นที่ธรณีสงฆ์ของวัดพระธาตุคอกยเว อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย สรุปผลการศึกษาดังต่อไปนี้

5.1 สรุปผลการศึกษา

จากการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามจากผู้ประกอบการที่เช่าพื้นที่ของวัดพระธาตุคอกยเวกับตลาดสดนายบุญยืน อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย จำนวน 334 ราย ซึ่งข้อมูลที่รวบรวมได้นำมาวิเคราะห์สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ ค่าแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สามารถสรุปได้ดังนี้

5.1.1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ประกอบการ

ผู้ประกอบการที่เช่าพื้นที่ตลาดคอกยเวส่วนใหญ่มีทำเลที่ตั้งอยู่หลังตลาด หรือไม่ติดถนนเช่าพื้นที่ขนาด 3x3 เมตร 1 ล็อก ในราคา 350 บาทต่อเดือน ที่มาเป็นเวลา 11-15 ปี ขายเครื่องประดับ/เสื้อผ้า/กระเป๋า/รองเท้า/ถุงเท้า มีรายได้เฉลี่ย 17,254 บาท และเลือกเช่าพื้นที่เนื่องจากอัตราค่าเช่าพื้นที่ไม่แพง รองลงมา คือ เป็นแหล่งท่องเที่ยว มีกลุ่มลูกค้าจำนวนมาก มีระบบสาธารณูปโภคพื้นฐานที่ดี มีอาคารถาวร และมีสิ่งอำนวยความสะดวกเพียงพอ ตามลำดับ

ผู้ประกอบการที่เช่าพื้นที่ตลาดสดนายบุญยืนส่วนใหญ่มีทำเลที่ตั้งอยู่หลังตลาด หรือไม่ติดถนน เช่าพื้นที่ขนาด 3x3 เมตร 1 ล็อก ในราคา 2,000 บาทต่อเดือน ที่มาเป็นเวลา 2-5 ปี ขายขนม/อาหาร/เครื่องดื่ม/ผัก-ผลไม้สด/ผลไม้แปรรูป มีรายได้เฉลี่ย 22,413 บาทต่อเดือน และเลือกเช่าพื้นที่เนื่องจากอัตราค่าเช่าพื้นที่ไม่แพง รองลงมา คือ มีระบบสาธารณูปโภคพื้นฐานที่ดี มีอาคารถาวร มีสิ่งอำนวยความสะดวกเพียงพอ และเป็นแหล่งท่องเที่ยว มีกลุ่มลูกค้าจำนวนมาก ตามลำดับ

5.1.2 ระดับความพึงพอใจเกี่ยวกับการบริหารจัดการพื้นที่ของผู้ประกอบการที่เช่าพื้นที่

ระดับความพึงพอใจเกี่ยวกับการบริหารจัดการพื้นที่ของผู้ประกอบการที่เช่าพื้นที่วัดพระธาตุคอกยว และตลาดสดนายบุญยืน อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย ประกอบด้วย (1) ด้านการวางแผน (2) ด้านการจัดหาบุคลากร (3) ด้านการประสานงาน และ (4) ด้านการจัดทำงบประมาณค่าใช้จ่าย มีผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังต่อไปนี้

ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของระดับความพึงพอใจเกี่ยวกับการบริหารจัดการพื้นที่ของผู้ประกอบการที่เช่าพื้นที่ตลาดคอกยว พบว่า ผู้ประกอบการที่เช่าพื้นที่ตลาดคอกยว มีความพึงพอใจต่อการบริหารจัดการพื้นที่ที่ธรณีสงฆ์ในภาพรวมอยู่ในระดับน้อย และเมื่อพิจารณารายละเอียดพบว่า ผู้ประกอบการมีความพึงพอใจต่อการบริหารจัดการพื้นที่ที่ธรณีสงฆ์อยู่ในระดับน้อยในทุกด้าน ได้แก่ ด้านการวางแผน ด้านการจัดหาบุคลากร ด้านการประสานงาน และด้านการจัดทำงบประมาณค่าใช้จ่าย

ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของระดับความพึงพอใจเกี่ยวกับการบริหารจัดการพื้นที่ของผู้ประกอบการที่เช่าพื้นที่ตลาดสดนายบุญยืน พบว่า ผู้ประกอบการที่เช่าพื้นที่ตลาดสดนายบุญยืน มีความพึงพอใจต่อการบริหารจัดการพื้นที่ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายละเอียดพบว่า ผู้ประกอบการมีความพึงพอใจต่อการบริหารจัดการพื้นที่อยู่ในระดับมากในทุกด้าน ได้แก่ ด้านการวางแผน ด้านการจัดหาบุคลากร ด้านการประสานงาน และด้านการจัดทำงบประมาณค่าใช้จ่าย

5.1.3 การทดสอบสมมติฐาน

ระดับความพึงพอใจเกี่ยวกับการบริหารจัดการพื้นที่ ได้แก่ ปัจจัยด้านการวางแผน ปัจจัยด้านการจัดหาบุคคล ปัจจัยด้านการประสานงาน และปัจจัยด้านการจัดทำงบประมาณค่าใช้จ่ายของผู้ประกอบการที่เช่าพื้นที่วัดพระธาตุคอกยว อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย แตกต่างจากผู้ประกอบการที่เช่าพื้นที่ตลาดสดนายบุญยืน อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย มีผลการทดสอบสมมติฐานดังต่อไปนี้

การวิเคราะห์เปรียบเทียบความพึงพอใจเกี่ยวกับการบริหารจัดการพื้นที่ของผู้ประกอบการที่เช่าพื้นที่วัดพระธาตุคอกยวกับตลาดสดนายบุญยืน อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย โดยสถิติ t-test พบว่า ผู้ประกอบการที่เช่าพื้นที่ตลาดสดนายบุญยืน และตลาดสดคอกยว มีความพึงพอใจต่อการ

บริหารจัดการพื้นที่ธรณีสงฆ์ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับต่ำกว่า 0.05 ($P = 0.000$) โดยพิจารณาเป็นรายประเด็น พบว่า ความพึงพอใจต่อการบริหารจัดการพื้นที่ธรณีสงฆ์ในทุกประเด็น แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับต่ำกว่า 0.05 ($P = 0.000$) จำแนกรายละเอียดตามด้านได้ ดังนี้

5.1.3.1 ด้านการวางแผน

ผู้ประกอบการมีความพึงพอใจในด้านการวางแผน แตกต่างกันอย่างมากที่สุดในการประเมินการมีระบบรักษาความปลอดภัยที่รัดกุม และเหมาะสม มีค่าความแตกต่างเท่ากับ 0.606 รองลงมา คือ การจราจรที่เป็นระเบียบ ไม่วุ่นวาย และบริเวณพื้นที่โดยรอบสะอาด และมีถังขยะเพียงพอตามลำดับ

5.1.3.2 ด้านการจัดหาบุคลากร

ผู้ประกอบการมีความพึงพอใจในด้านการจัดหาบุคลากรแตกต่างกันมากที่สุดในการประเมินผู้ดูแล/รับผิดชอบตลาดปฏิบัติต่อร้านค้าเหมือนกันทุกราย โดยไม่เลือกปฏิบัติ มีค่าเฉลี่ยแตกต่างกัน 0.548 รองลงมาคือ ผู้ดูแล/รับผิดชอบตลาดเพียงพอต่อความต้องการของร้านค้า และสามารถปฏิบัติทำหน้าที่อย่างทั่วถึง และผู้ดูแล/รับผิดชอบ เป็นผู้มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี และบุคลิกภาพน่าเชื่อถือตามลำดับ

5.1.3.3 ด้านการประสานงาน

ผู้ประกอบการมีความพึงพอใจในด้านการประสานงาน แตกต่างกันอย่างมากที่สุดในการประเมินการแจ้งแผนผังการกำหนดขอบเขตพื้นที่ เช่น รูปแบบ และการกำหนดตำแหน่งร้านค้าที่ชัดเจน มีค่าเฉลี่ยแตกต่างกันเท่ากับ 0.576 รองลงมาคือ เปิดรับฟังความคิดเห็นจากผู้ประกอบการต่อการบริหารจัดการพื้นที่ และมีประกาศ ประชาสัมพันธ์ หรือแจ้งข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ที่มีความชัดเจนและเข้าใจง่าย ตามลำดับ

5.1.3.4 ด้านการจัดทำงบประมาณค่าใช้จ่าย

ผู้ประกอบการมีความพึงพอใจในด้านการจัดทำงบประมาณค่าใช้จ่ายแตกต่างกันมากที่สุดในการประเมินวิธีการเก็บค่าเช่าที่เหมาะสม โปร่งใส และตรวจสอบได้ มีค่าเฉลี่ยแตกต่างกัน 0.607 รองลงมาคือ มีการบริหารจัดการเงินอย่างเป็นระบบ เก็บค่าเช่าพื้นที่อย่างเป็นธรรม และการกำหนดอัตราค่าเช่ามีความเหมาะสม ตามลำดับ

5.2 อภิปรายผล

การศึกษาเปรียบเทียบการบริหารจัดการพื้นที่ธรณีสงฆ์วัดพระธาตุคอกยเวกับตลาดสดนายบุญยืน อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย เป็นการศึกษาเพื่อพัฒนาการบริหารจัดการพื้นที่ธรณีสงฆ์ของวัดพระธาตุคอกยเว อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย โดยการสำรวจข้อมูลจากผู้ประกอบการ และระดับความพึงพอใจเกี่ยวกับการบริหารจัดการพื้นที่ของผู้ประกอบการที่เช่าพื้นที่ธรณีสงฆ์ของวัดพระธาตุคอกยเว และตลาดสดนายบุญยืน อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย ผู้ศึกษาได้นำแนวคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมาประกอบการอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ได้ดังนี้

5.2.1 การบริหารจัดการพื้นที่เช่าของวัดพระธาตุคอกยเวและตลาดสดนายบุญยืน อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย

จากการศึกษาข้อมูลทั่วไปของผู้ประกอบการ พบว่า ผู้ประกอบการที่เช่าพื้นที่ทั้งสองตลาด คือ ตลาดสดนายบุญยืน และตลาดคอกยเวส่วนใหญ่มีทำเลที่ตั้งอยู่หลังตลาด หรือไม่ติดถนน เช่าพื้นที่ขนาด 3x3 เมตร จำนวน 1 ล็อก ซึ่งผู้ประกอบการที่เช่าพื้นที่ของตลาดสดนายบุญยืนมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนสูงกว่าตลาดคอกยเว และเมื่อพิจารณาอัตราค่าเช่าต่อเดือน พบว่า ผู้ประกอบการที่เช่าพื้นที่ตลาดคอกยเวเกือบทั้งหมด เช่าพื้นที่ในราคาเดือนละ 350 บาท เนื่องจากเป็นที่ดินของธรณีสงฆ์ และเป็นการเก็บค่าเช่าในอัตราเดิม ไม่มีการเปลี่ยนแปลงไปตามสภาวะทางเศรษฐกิจ ส่วนผู้ประกอบการที่เช่าพื้นที่ตลาดสดนายบุญยืนกลับมีค่าเช่าพื้นที่เฉลี่ยถึงเดือนละ 2,000 บาท เนื่องจากเป็นตลาดของเอกชน ทำให้ค่าเช่าสูงกว่า ในกรณีนี้ทำให้เป็นปัญหาของทางวัดพระธาตุคอกยเว ที่มีค่าใช้จ่ายในการบริหารจัดการสูงขึ้น แต่มีรายได้เท่าเดิมมาเป็นเวลานาน จะเห็นได้จากระยะเวลาในการเช่าพื้นที่ของผู้ประกอบการในตลาดคอกยเวมานานกว่า 10 ปี ซึ่งเหตุผลสำคัญในการเช่าพื้นที่ เนื่องจากมีอัตราค่าเช่าพื้นที่ที่ไม่แพง เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีกลุ่มลูกค้าจำนวนมาก และมีระบบสาธารณูปโภคพื้นฐานที่ดี เช่น ระบบน้ำ ระบบไฟฟ้า เป็นต้น แต่หากเปรียบเทียบระหว่างผู้เช่าทั้งสองตลาด พบว่าตลาดสดนายบุญยืนจะมีจุดเด่นในด้านระบบสาธารณูปโภคพื้นฐานที่ดี ในขณะที่ตลาดคอกยเว มีจุดเด่นในด้านการเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีกลุ่มลูกค้าจำนวนมาก ทั้งนี้ เนื่องจากตลาดคอกยเว มีที่ตั้งอยู่ใกล้กับจุดผ่านแดนระหว่างอำเภอแม่สายและอำเภอท่าลี่หลักของพม่า ทำให้มีลูกค้ามากกว่า ในขณะที่ตลาดสดนายบุญยืน มีลักษณะของการจัดตลาดเป็นสัดส่วนดีกว่าตลาดคอกยเว มีระบบสาธารณูปโภคที่ดีกว่า เพราะเป็นของเอกชน

5.2.2 เปรียบเทียบระดับความพึงพอใจเกี่ยวกับการบริหารจัดการพื้นที่ของผู้ประกอบการที่เช่าพื้นที่วัดพระธาตุคอกยเวา กับตลาดสดนายบุญยืน อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย

เมื่อศึกษาระดับความพึงพอใจเกี่ยวกับการบริหารจัดการพื้นที่ของผู้ประกอบการที่เช่าพื้นที่วัดพระธาตุคอกยเวา กับตลาดสดนายบุญยืน โดยแบ่งเป็นประเด็นย่อย 4 ประเด็น พบว่า ผู้ประกอบการตลาดคอกยเวา มีความพึงพอใจต่อการบริหารจัดการพื้นที่ที่ธรณีสงฆ์ในภาพรวม อยู่ในระดับน้อย และเมื่อพิจารณารายละเอียด พบว่า ผู้ประกอบการมีความพึงพอใจต่อการบริหารจัดการพื้นที่ที่ธรณีสงฆ์อยู่ในระดับน้อยในทุกด้าน ได้แก่ ด้านการวางแผน ด้านการจัดหาบุคลากร ด้านการประสานงาน และด้านการจัดทำงบประมาณค่าใช้จ่าย ในขณะที่ผู้ประกอบการตลาดสดนายบุญยืน มีความพึงพอใจต่อการบริหารจัดการพื้นที่ในระดับมากในทุกด้าน อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณารายละเอียดประเด็นย่อย พบว่า ผู้ประกอบการมีความพึงพอใจที่สอดคล้องไปในทิศทางเดียวกัน โดยจะเห็นได้ว่า ประเด็นย่อยที่ผู้ประกอบการให้ความพึงพอใจสูงที่สุดในแต่ละด้าน มีความใกล้เคียงกัน เช่น การกำหนดนโยบาย วัตถุประสงค์ และกฎระเบียบของร้านค้าชำรุดเงิน ผู้ดูแล/รับผิดชอบตลาดควบคุมการดำเนินงานของผู้ประกอบการร้านค้าอย่างสม่ำเสมอ และมีการกำหนดอัตราค่าเช่ามีความเหมาะสม ยกเว้นด้านการประสานงาน ที่ตลาดคอกยเวา มีความพึงพอใจต่อประเด็นแจ้งนโยบาย วัตถุประสงค์ และกฎระเบียบในการเช่าพื้นที่ให้แก่ร้านค้าทุกรายโดยตรง ในขณะที่ตลาดสดนายบุญยืน มีความพึงพอใจต่อการแจ้งแผนผังการกำหนดขอบเขตพื้นที่ เช่น รูปแบบ และการกำหนดตำแหน่งร้านค้าที่ชำรุดเงิน

ส่วนประเด็นย่อยที่ผู้ประกอบการให้ความพึงพอใจต่ำที่สุดของตลาดคอกยเวา ได้แก่ ประเด็นระบบการรักษาความปลอดภัยที่รัดกุมและเหมาะสม การแต่งตั้งผู้ดูแล/รับผิดชอบ หรือผู้ประสานงานในการบริหารจัดการพื้นที่ที่ชำรุดเงิน กรณีเกิดปัญหาหรือข้อขัดข้อง เปิดรับฟังความคิดเห็นจากผู้ประกอบการต่อการบริหารจัดการพื้นที่ และวิธีการเก็บค่าเช่าที่เหมาะสม โปร่งใส และตรวจสอบได้ ส่วนตลาดสดนายบุญยืน ได้แก่ ประเด็นกำหนดตำแหน่งที่ตั้งร้านค้า พื้นที่ร้านค้า และประเภทสินค้าอย่างเหมาะสม ผู้ดูแล/รับผิดชอบตลาดปฏิบัติหน้าที่อย่างเต็มประสิทธิภาพ รวดเร็ว และตรงต่อเวลา ประกาศ ประชาสัมพันธ์ หรือแจ้งข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ที่มีความชัดเจนและเข้าใจง่าย และการบริหารการเงินอย่างเป็นระบบ ตลอดจนมีวิธีการเก็บค่าเช่าที่เหมาะสม โปร่งใส และตรวจสอบได้

จากข้อมูลผลการศึกษาดังกล่าวข้างต้น เมื่อนำมาศึกษาเปรียบเทียบกับแนวคิดการบริหารจัดการองค์กร พบว่า ในด้านลักษณะของงานบริหารจัดการองค์กร (ธงชัย สันติวงษ์, 2537) พบว่า ตลาดทั้งสองแห่งมีด้านที่เป็นผู้นำ ได้แก่ เจ้าของาส และเจ้าของตลาดเป็นผู้นำ และได้มีผู้ประสานงานและรับผิดชอบดำเนินงานด้านต่าง ๆ เพื่อให้การบริหารจัดการตลาดและพื้นที่ที่ธรณีสงฆ์ เป็นไปด้วย

ความเรียบร้อย อย่างไรก็ตาม ในส่วนของกระบวนการบริหารจัดการองค์กร (Fayol, 1930; Gulick & Urwick, 1937) พบว่า องค์ประกอบมูลฐานของการจัดการของตลาดคอยเว ได้แก่ การวางแผน การจัดองค์กร การบังคับบัญชาสั่งการ การประสานงาน และการควบคุม ยังดำเนินการได้ไม่คืบหน้า เนื่องจากผู้ประกอบการร้านค้า ยังคงให้ความพึงพอใจในระดับน้อยในด้านการแต่งตั้งผู้ดูแล/รับผิดชอบ หรือผู้ประสานงานในการบริหารจัดการพื้นที่ที่ชัดเจน กรณีเกิดปัญหาหรือข้อขัดข้อง ตลอดจนความต้องการการเปิดรับฟังความคิดเห็นจากผู้ประกอบการต่อการบริหารจัดการพื้นที่ และความโปร่งใสและตรวจสอบได้ของการดำเนินงานด้านงบประมาณ ดังนั้น จึงสามารถอธิบายระดับความพึงพอใจของผู้ประกอบการที่แตกต่างกันได้ว่า ตลาดคอยเวที่บริหารงานโดยคณะสงฆ์ มีกระบวนการบริหารจัดการองค์กรที่ไม่สอดคล้องกันตลอดกระบวนการ โดยมีปัญหาที่สำคัญ คือ การประสานงาน และการบริหารงานบุคคล เนื่องจากข้อจำกัดของบุคลากรที่เป็นพระสงฆ์ ดังผลการศึกษาของ พระมหาเสริมชัย ชยมงคล (2539) ศึกษาเรื่อง การจัดการดูแลทรัพย์สินและศาสนสมบัติของวัด พบว่า วัดส่วนใหญ่ไม่ได้จัดทำบัญชีรายรับ-รายจ่าย รวมทั้งจัดทำทะเบียนคลังพัสดุ การตรวจสอบ รายงานผลต่อเจ้าคณะปกครองฝ่ายสงฆ์ เจ้าอาวาสส่วนใหญ่ขาดความรู้ความสามารถในการบริหารจัดการดูแลทรัพย์สินและศาสนสมบัติของวัด ส่วนใหญ่เจ้าอาวาสมักจะบริหารจัดการแต่เพียงผู้เดียว ไม่ได้มีการกระจายอำนาจหรือแบ่งหน้าที่ให้พระสงฆ์หรือกรรมการวัดอย่างชัดเจน กรรมการวัดที่เข้ามาช่วยเหลือกิจการดูแลทรัพย์สินของวัดและศาสนสมบัติวัดส่วนใหญ่ขาดความรู้ ความชำนาญในด้านการจัดทำบัญชีรายรับ-รายจ่าย ซึ่งแตกต่างกับตลาดสดนายบุญยืน ที่มีการบริหารแบบเอกชน และมีเงินได้มากกว่า จึงมีความคล่องตัวในการบริหารงานมากกว่าพื้นที่ธรณีสงฆ์ และยังไม่สอดคล้องกับผลการศึกษาของพระวัชรชัย จารุธมฺโม (ศรีสุข) (2554) ทำการวิจัยเรื่อง ประสิทธิภาพการบริหารกิจการคณะสงฆ์ กรณีศึกษา: วัดในอำเภอหนองแขง จังหวัดสระบุรี พบว่า ประสิทธิภาพการบริหารกิจการคณะสงฆ์ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยปัญหาและอุปสรรคที่สำคัญคือ การทำงานที่ไม่ชัดเจนและเด็ดขาด การติดต่อสื่อสารไม่ชัดเจน การทำงานที่เฉื่อยชามักทำงานแบบการย่ำอยู่กับที่ ไม่มีการพัฒนาสิ่งใหม่ ๆ การขัดแย้งกันระหว่างบ้านกับวัด การไม่ให้ความเคารพซึ่งกันและกันของผู้เณรที่ต้องปฏิบัติต่อผู้ใหญ่

ตารางที่ 5.1 เปรียบเทียบระดับความพึงพอใจเกี่ยวกับการบริหารจัดการพื้นที่ของผู้ประกอบการ
ที่เช่าพื้นที่วัดพระธาตุคอกยเวา กับตลาดสดนายบุญยืน อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย

การบริหารจัดการพื้นที่	ผลการศึกษาระดับความพึงพอใจเกี่ยวกับ การบริหารจัดการพื้นที่	
	ตลาดคอกยเวา	ตลาดสด นายบุญยืน
ด้านการวางแผน	น้อย	มาก
1. กำหนดนโยบาย วัตถุประสงค์ และกฎระเบียบของร้านค้า ชัดเจน	มาก	มาก
2. กำหนดเวลาเปิด-ปิดตลาดที่ชัดเจน และเหมาะสม	มาก	มาก
3. มีขั้นตอน และวิธีการจัดหาผู้เช่าหรือร้านค้าในพื้นที่อย่าง เหมาะสม และยุติธรรม	น้อย	มาก
4. กำหนดตำแหน่งที่ตั้งร้านค้า พื้นที่ร้านค้า และประเภทสินค้า อย่างเหมาะสม	น้อย	มาก
5. จำนวนร้านค้าในปัจจุบันมีความเหมาะสมแล้ว	น้อย	มาก
6. จัดทำสัญญา และเงื่อนไขในการเช่าพื้นที่ในปัจจุบันมีความ เหมาะสม	น้อย	มาก
7. สถานที่จอดรถกว้างขวาง และเพียงพอต่อความต้องการ	น้อย	มาก
8. จัดระบบการจราจรที่เป็นระเบียบ ไม่วุ่นวาย	น้อย	มาก
9. มีระบบรักษาความปลอดภัยที่รัดกุม และเหมาะสม	น้อย	มาก
10. บริเวณพื้นที่โดยรอบสะอาด และมีถังขยะเพียงพอ	น้อย	มาก
11. มีสิ่งอำนวยความสะดวกเพียงพอ เช่น ห้องน้ำ ห้องสุขา ที่นั่งพัก	น้อย	มาก
ด้านการจัดหาบุคลากร	น้อย	มาก
12. ผู้ดูแล/รับผิดชอบตลาดควบคุมการดำเนินงานของ ผู้ประกอบการร้านค้าอย่างสม่ำเสมอ	มาก	มาก
13. ผู้ดูแล/รับผิดชอบตลาดเพียงพอต่อความต้องการของร้านค้า และสามารถปฏิบัติหน้าที่อย่างทั่วถึง	น้อย	มาก
14. ผู้ดูแล/รับผิดชอบตลาดปฏิบัติต่อร้านค้าเหมือนกันทุกราย โดยไม่เลือกปฏิบัติ	น้อย	มาก
15. ผู้ดูแล/รับผิดชอบตลาดปฏิบัติหน้าที่อย่างเต็มประสิทธิภาพ รวดเร็ว และตรงต่อเวลา	น้อย	มาก

ตารางที่ 5.1 (ต่อ)

การบริหารจัดการพื้นที่	ผลการศึกษาระดับความพึงพอใจเกี่ยวกับ การบริหารจัดการพื้นที่	
	ตลาดคอยเวา	ตลาดสด นายบุญยืน
16. ผู้ดูแล/รับผิดชอบ เป็นผู้มีมนุษยสัมพันธ์ดี และบุคลิกภาพ น่าเชื่อถือ	น้อย	มาก
17. มีการแต่งตั้งผู้ดูแล/รับผิดชอบ หรือผู้ประสานงานในการ บริหารจัดการพื้นที่ที่ชัดเจน กรณีเกิดปัญหาหรือข้อขัดข้อง ด้านการประสานงาน	น้อย	มาก
18. ผู้ดูแล/รับผิดชอบ ได้แจ้งนโยบาย วัตถุประสงค์ และ กฎระเบียบในการเช่าพื้นที่ให้แก่ร้านค้าทุกรายโดยตรง	น้อย	มาก
19. มีประกาศ ประชาสัมพันธ์ หรือแจ้งข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ที่มี ความชัดเจนและเข้าใจง่าย	น้อย	มาก
20. มีการแจ้งแผนผังการกำหนดขอบเขตพื้นที่ เช่น รูปแบบ และการกำหนดตำแหน่งร้านค้าที่ชัดเจน	น้อย	มาก
21. เปิดรับฟังความคิดเห็นจากผู้ประกอบการต่อการบริหาร จัดการพื้นที่	น้อย	มาก
ด้านการจัดทำงบประมาณค่าใช้จ่าย	น้อย	มาก
22. มีการกำหนดอัตราค่าเช่ามีความเหมาะสม	น้อย	มาก
23. เก็บค่าเช่าพื้นที่อย่างเป็นธรรม	น้อย	มาก
24. มีการบริหารจัดการเงินอย่างเป็นระบบ	น้อย	มาก
25. มีวิธีการเก็บค่าเช่าที่เหมาะสม โปร่งใส และตรวจสอบได้	น้อย	มาก

5.3 ข้อเสนอแนะ

การศึกษาเปรียบเทียบการบริหารจัดการพื้นที่ธรณีสงฆ์วัดพระธาตุคอกยเวกับตลาดสดนายบุญยืน อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงรายครั้งนี้ สามารถนำผลการศึกษามาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาการบริหารจัดการพื้นที่และตอบสนองต่อความต้องการของผู้ประกอบการที่เข้าพื้นที่ธรณีสงฆ์ของวัดพระธาตุคอกยเว อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย ด้วยแนวทางดังต่อไปนี้

5.3.1 ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษารุ่นนี้

5.3.1.1 ด้านการวางแผน ผู้ดูแลหรือผู้รับผิดชอบของวัด ควรมีกิจกรรมวางแผนที่ครอบคลุมและชัดเจน โดยประกอบด้วย 6 กิจกรรม (Gulick & Urwick, 1937) ได้แก่ กำหนดวัตถุประสงค์ กำหนดทางเลือก กำหนดวิธีการบริหารทรัพยากร กำหนดวิธีการดำเนินงาน กำหนดวิธีการควบคุม กำหนดวิธีการประเมินผล เป็นต้น และควรมีการจัดทำสัญญา และเงื่อนไขเกี่ยวกับการเข้าพื้นที่กับผู้ประกอบการทั้งรายเดิมและรายใหม่ให้ชัดเจน

5.3.1.2 ด้านการจัดหาบุคคล ผู้บริหารวัด ควรส่งเสริมให้บุคลากรที่มีอยู่ เรียนรู้และเสริมสร้างประสบการณ์เกี่ยวกับการดำเนินงานที่ดี และถูกต้อง เช่น ความรู้ในการบริหารองค์การ การเงิน และการเจรจาต่าง ๆ เพื่อให้วัดสามารถบริหารงานได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น โดยอาจขอความร่วมมือสถานศึกษาหรือองค์กรใกล้เคียง เพื่อให้ความรู้ในด้านต่าง ๆ กับบุคลากรของตน ตลอดจนผู้ที่สนใจในชุมชน เพื่อสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับชุมชนโดยรอบอีกด้วย ซึ่งประเด็นที่ทางวัดควรพิจารณาพัฒนาให้ดีขึ้นเป็นพิเศษ คือ การแต่งตั้งผู้ดูแล/รับผิดชอบ หรือผู้ประสานงานในการบริหารจัดการพื้นที่ที่ชัดเจน กรณีเกิดปัญหาหรือข้อขัดข้อง เนื่องจากมีระดับความพึงพอใจของผู้ประกอบการในระดับน้อย และยังมี ความพึงพอใจแตกต่างกันมากที่สุดในระหว่างผู้ประกอบการทั้งสองตลาดอีกด้วย

5.3.1.3 การประสานงาน โดยทางวัดควรจัดทำแผนผังการบริหารงานที่ชัดเจน มีระบุผู้มีอำนาจสั่งการในระดับต่าง ๆ ตลอดจนเพิ่มช่องทางการติดต่อ เพื่อความสะดวกของผู้ประกอบการและชาวบ้านในชุมชนโดยรอบ ในการติดต่อประสานงานกับผู้บริหารพื้นที่ธรณีสงฆ์ อีกทั้งยังเป็นช่องทางสำหรับการรับเรื่องร้องเรียนต่าง ๆ ที่อาจจะเกิดขึ้นภายในพื้นที่ธรณีสงฆ์อีกด้วย ซึ่งประเด็นที่วัดควรพิจารณาพัฒนาให้ดีขึ้นเป็นพิเศษคือ การแจ้งแผนผังการกำหนดขอบเขตพื้นที่ เช่น รูปแบบ และการกำหนดตำแหน่งร้านค้าที่ชัดเจน และการเปิดรับฟังความคิดเห็นจากผู้ประกอบการต่อการบริหารจัดการพื้นที่ เนื่องจากมีระดับความพึงพอใจของผู้ประกอบการในระดับน้อย และยังมี ความพึงพอใจแตกต่างกันมากที่สุดในระหว่างผู้ประกอบการทั้งสองตลาดอีกด้วย

5.3.1.4 การจัดทำงบประมาณค่าใช้จ่าย โดยวัดควรมีการจัดทำบัญชีรายรับ-รายจ่าย ให้ถูกต้องตามหลักการ และต้องมีความชัดเจน โปร่งใส สามารถตรวจสอบได้ เพื่อให้ผู้ประกอบการ หรือผู้เช่าพื้นที่ที่สามารถตรวจสอบได้ ทั้งนี้ หากบัญชีมีความชัดเจน ยังสามารถนำมาหารือกับกลุ่มผู้ประกอบการ เพื่อหาแนวทางเพิ่มค่าเช่าต่อเดือนอย่างเป็นธรรม เพื่อให้มีรายได้เพิ่มมากขึ้น และนำไปพัฒนาการบริหารจัดการตลาดให้ดียิ่งขึ้น เช่น ระบบสาธารณูปโภคพื้นฐาน และสิ่งอำนวยความสะดวกที่เพียงพอ เป็นต้น รวมถึงควรริเริ่มแก้ไขปัญหาการโอนกรรมสิทธิ์การเช่าโดยมิชอบ หรือการเช่าช่วง โดยการสร้างความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับกฎหมาย กฎระเบียบ และบทลงโทษ เกี่ยวกับการโอนกรรมสิทธิ์การเช่าโดยมิชอบให้แก่ผู้ประกอบการที่เช่าพื้นที่ และทำข้อตกลงกับผู้ประกอบการหากจะดำเนินการ โอนกรรมสิทธิ์การเช่า ต้องได้รับการยินยอมจากผู้ดูแลหรือผู้รับผิดชอบของวัดทุกครั้ง ซึ่งประเด็นที่ควรพิจารณาพัฒนาเป็นพิเศษ คือ วิธีการเก็บค่าเช่าที่เหมาะสม โปร่งใส และตรวจสอบได้ และมีการบริหารจัดการเงินอย่างเป็นระบบ เนื่องจากมีระดับความพึงพอใจของผู้ประกอบการในระดับน้อย และยังมีความพึงพอใจแตกต่างกันมากที่สุดระหว่างผู้ประกอบการทั้งสองตลาดอีกด้วย

5.3.2 ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาค้างต่อไป

5.3.2.1 นอกจากการศึกษาความพึงพอใจของผู้ประกอบการเช่าพื้นที่แล้ว ควรศึกษาถึงความพึงพอใจ หรือความต้องการของกลุ่มนักท่องเที่ยวที่เข้ามาในพื้นที่ เพื่อให้สามารถตอบสนองต่อความต้องการของผู้บริโภคที่แท้จริงได้

5.3.2.2 หากมีการศึกษาในครั้งต่อไปสมควรเพิ่มเติมเนื้อหาของการศึกษาให้ครอบคลุมความคิดเห็นเรื่องการใช้ประโยชน์ในที่ดินวัดของพระสังฆาธิการ พระภิกษุ สามเณรในวัด ไวยาวัจกร หรือประชาชนทั่วไป เพื่อให้ได้ข้อมูลที่หลากหลายมิติ และเป็นประโยชน์ต่อการนำมาพัฒนาการบริหารจัดการมากยิ่งขึ้น

รายการอ้างอิง

รายการอ้างอิง

- กฎกระทรวง ฉบับที่ 2. (2511). ออกตามความในพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505. (29 ตุลาคม 2511). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 85 ตอนที่ 13.
- กรกฎ โอภาสเจริญมงคล. (2555). การบริหารและการพัฒนาวัดโสธรวรารามวรวิหาร: จากยุคก่อตั้งสู่นาคต. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์. มหาวิทยาลัยมหิดล, กรุงเทพฯ.
- กรมธนารักษ์. (ม.ป.ป). การบริหารจัดการที่ราชพัสดุ. สืบค้นเมื่อ 16 พฤษภาคม 2558, จาก http://www.treasury.go.th/more_news.php?cid=13&filename=index.
- ณัฐชนนท์ แม้นทอง และกองกฤษณ์ โตชัยวัฒน์. (2556). ปัจจัยในการตัดสินใจเช่าพื้นที่ภายในศูนย์การค้าของผู้ประกอบการ. เอกสารประกอบการประชุม Built Environment Research Associates' Conference, BERAC 4. คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ สาขาวิชาวิศวกรรมกรรมกรพัฒนาอสังหาริมทรัพย์. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์รังสิต, ปทุมธานี.
- ครุณี ญาณวัฒนา, สรรเสริญ สุวรรณ และธารทิพย์ ศิริวัฒนรักษ์. (2545). ความสำเร็จในการปฏิบัติภารกิจของวัด ศึกษาเฉพาะกรณีวัดอัมพวัน. กรุงเทพฯ: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ธงชัย สันติวงษ์. (2537). องค์การและการบริหาร (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- ธนารักษ์พัฒนาสินทรัพย์. (ม.ป.ป.) โครงการที่สำคัญของบริษัท ธนารักษ์พัฒนาสินทรัพย์ จำกัด. สืบค้นเมื่อ 16 พฤษภาคม 2558 จาก <http://dad.co.th/th-th/เกี่ยวกับเรา/การเปิดเผยสารสนเทศและความโปร่งใส/-แผนงานที่สำคัญ/ArtMID/1187/ArticleID/429>.
- พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525. (2525). กรุงเทพฯ: อักษรเจริญทัศน์.

พระราชชัย จารุขโม (ศรีสุข). (2554). *ประสิทธิภาพการบริหารกิจการคณะสงฆ์: กรณีศึกษาวัดในอำเภอหนองแขง จังหวัดสระบุรี*. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.

พระมหาเสริมชัย ชยมงคลโล. (2539). *การบริหารวัด*. กรุงเทพฯ: สถาบันพุทธภาวนาวิชาธรรมกาย.

พระราชญาณวิสิฐ (เสริมชัย ชยมงคลโล). (2548). *การบริหารวัด*. นครปฐม: เพชรเกษมการพิมพ์.

พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2535. (2535, 4 มีนาคม). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 109 ตอนที่ 16. หน้า 5.

พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505. (2505, 25 ธันวาคม). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 79 ตอนที่ 115. หน้า 9.

พระอภินิฐ์ สิริปัญญา (อาจวิชัย). (2554). *การบริหารจัดการด้านสาธารณูปการของพระสังฆาธิการในอำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี*. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธศาสตร์. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.

พล อริยะชาติกุล. (2554). *การบริหารจัดการพื้นที่วัดเพื่อปล่อยเช่า*. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานวัตกรรมการพัฒนาอสังหาริมทรัพย์. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพฯ.

ไพบูลย์ เสี่ยงก้อง. (2544). *หลักการบริหารงานในวัด*. กรุงเทพฯ: กรมการศาสนา.

ภาวิดา ธาราศรีสุทธี และวิบูลย์ ไตวณะบุตร. (2542). *หลักและทฤษฎีการบริหารการศึกษา*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

มนัส ภาคภูมิ. (2550). *รายงานการวิจัยเรื่อง การศึกษาเปรียบเทียบการจัดประโยชน์ศาสนสมบัติปีงบประมาณ 2547-2549*. กรุงเทพฯ: พุทธศาสนา.

รุ่งนภา ตาอินทร์. (2551). *ปัจจัยที่เอื้อต่อความสำเร็จในการบริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ได้รับรางวัลบริหารจัดการที่ดี กรณีศึกษาองค์กรบริหารส่วนตำบลคอนแก้ว อำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่*. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.

สมพงษ์ เกษมสิน. (2514). *การบริหาร*. กรุงเทพฯ: ไพบูลย์ สารานุกรม.

สาห์ราย ปัญญา. (2556). *การค้าชายแดนแม่สาย*. รายงานการวิจัยคณะเศรษฐศาสตร์.
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.

สำนักงานพาณิชย์จังหวัดเชียงราย. (ม.ป.ป). *ข้อมูลการค้าชายแดนด้านจังหวัดเชียงราย*. สืบค้นเมื่อ
16 พฤษภาคม 2558 จาก <http://www.moc.go.th/opscenter/cr/border-t.htm>.

สำนักพระพุทธศาสนาแห่งชาติ. (2544). *วัดพัฒนา 44*. กรุงเทพฯ: สำนักงานฯ.

สำนักพระพุทธศาสนาแห่งชาติ. (2546). *วัดพัฒนา 46*. กรุงเทพฯ: สำนักงานฯ.

Dale, E. (1973). *Management: Theory and Practice*. New York: Mc-Grew Hill.

Fayol, H. (1930). *Industrial and General Administration*. New York: Mc-Grew Hill.

Gulick, L. & Urwick, L. (1973). *Papers on the Science of Administration*. New York: Institute of
Public Administration.

Koontz, H. & Donnell, O. C. (1972). *Principle Of Management: An Analysis of Managerial
Functions*. New York: Mc-Grew Hill.

Simon, A. H. (1947). *Administrative Behavior*. New York: The Macmillan Company.

Terry G. R. (1968). *Principles of Management*. Illinois: Ricard D. Irwin. อ้างถึงใน ธนจรส พูนสิทธิ์.
(2541). *การจัดการองค์การและการบริหาร*. กรุงเทพฯ: สหธรรมิก.

Thailand board of investment. (n.d.). *การค้าชายแดนไทยกับพม่า*. สืบค้นเมื่อ 28 ตุลาคม 2557 จาก
http://www.boi.go.th/thai/clmv/Back_up/2010_myanmar/2010_myanmar_8_4.html.

ภาคผนวก

1 2 3

เลขที่แบบสอบถาม

แบบสอบถามผู้ประกอบการที่เข้าพื้นที่

เรื่อง การศึกษาเปรียบเทียบการบริหารจัดการพื้นที่ธรณีสงฆ์วัดพระธาตุคอกยเวกกับตลาดสดนายบุญยืน
อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย

แบบสอบถามชุดนี้ใช้ประกอบการศึกษา ในรายวิชาการศึกษาโดยอิสระ(1010892) หลักสูตร
รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สำนักวิชาศิลปศาสตร์ สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัย
แม่ฟ้าหลวง ซึ่งข้อมูลที่ได้รับจะนำมาใช้ในการศึกษา วิเคราะห์เชิงวิชาการ และจะนำเสนอใน
ภาพรวม โดยไม่เกี่ยวข้องกับผลประโยชน์ทางธุรกิจใด ๆ และไม่มีผลกระทบต่อท่านไม่ว่ากรณีใดๆ
ทั้งสิ้น ทั้งนี้ผู้วิจัยขอขอบคุณในความร่วมมือของท่าน ณ โอกาสนี้ด้วย

.....

พระชลายุทธ์ ท้าวมูลละ
ผู้วิจัย

ตอนที่ 1: ข้อมูลทั่วไปของผู้ประกอบการ

คำชี้แจง: โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลง ใน [] หน้าคำตอบที่ตรงกับความเป็นจริงของผู้ตอบแบบสอบถาม

1. ทำเลที่ตั้ง

- [] บริเวณด้านหน้าตลาด หรือติดถนน ☐ 4
- [] บริเวณด้านหลังตลาด หรือไม่ติดถนน

2. ประเภทสินค้า/บริการ

- [] เครื่องประดับ/เสื้อผ้า/กระเป๋า/รองเท้า/ถุงเท้า
- [] ผ้ายีน/ผ้าไหม/ชุดเครื่องนอน
- [] เครื่องใช้ไฟฟ้า/อุปกรณ์ไฟฟ้า/เครื่องกลเติม
- [] ขนม/อาหาร/เครื่องดื่ม/ผัก-ผลไม้สด/ผลไม้แปรรูป
- [] เครื่องสำอาง/ขนาคา
- [] วัตถุดิบ/เครื่องรางของขลัง
- [] ของใช้เบ็ดเตล็ดต่างๆ
- [] อื่นๆ (โปรดระบุ)..... ☐ 5

3. อัตราค่าเช่าพื้นที่บาท/เดือน ☐ 6

4. ขนาดพื้นที่เช่า

- [] ขนาด 3 x 3 เมตร จำนวนลิ้นชัก ☐ 7
- [] ขนาด 5 x 5 เมตร จำนวนลิ้นชัก
- [] อื่นๆ โปรดระบุ ขนาด.....เมตร จำนวนลิ้นชัก

5. รายได้บาท/เดือน ☐ 8

6. ระยะเวลาในการเช่าพื้นที่จนถึงปัจจุบันปี.....เดือน ☐ 9

7. เหตุผลในการเช่าพื้นที่ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- [] เป็นแหล่งท่องเที่ยว มีกลุ่มลูกค้าจำนวนมาก
- [] อัตราค่าเช่าพื้นที่ไม่แพง ☐ 10
- [] มีอาคารถาวร
- [] มีระบบสาธารณูปโภคพื้นฐานที่ดี เช่น ระบบน้ำ ระบบไฟฟ้า
- [] มีสิ่งอำนวยความสะดวกเพียงพอ เช่น ห้องน้ำ ห้องสุขา ลานจอดรถ ที่นั่งพักผ่อน
จุดทิ้งขยะ
- [] อื่นๆ (โปรดระบุ).....

ตอนที่ 2: ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารจัดการพื้นที่ของผู้ประกอบการที่เข้าพื้นที่

คำชี้แจง: โปรดพิจารณาว่าท่านมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารจัดการพื้นที่ต่อไปนี้ มาก – น้อยเพียงใด แล้วทำเครื่องหมาย ✓ ในช่อง ☐ ที่ตรงกับความเป็นจริงของท่านมากที่สุด ซึ่งได้กำหนดระดับคะแนน ดังต่อไปนี้

ระดับ 4 คะแนน หมายถึง เห็นด้วยกับการบริหารจัดการพื้นที่อยู่ในระดับมากที่สุด

ระดับ 3 คะแนน หมายถึง เห็นด้วยกับการบริหารจัดการพื้นที่อยู่ในระดับมาก

ระดับ 2 คะแนน หมายถึง เห็นด้วยกับการบริหารจัดการพื้นที่อยู่ในระดับน้อย

ระดับ 1 คะแนน หมายถึง เห็นด้วยกับการบริหารจัดการพื้นที่อยู่ในระดับน้อยที่สุด

การบริหารจัดการพื้นที่	ระดับความคิดเห็น			
	4	3	2	1
การวางแผน				
1. กำหนดนโยบาย วัตถุประสงค์ และกฎระเบียบของร้านค้าชัดเจน				☐ 11
2. กำหนดเวลาเปิด-ปิดตลาดที่ชัดเจน และเหมาะสม				☐ 12
3. มีขั้นตอน และวิธีการจัดหาผู้เช่าหรือร้านค้าในพื้นที่อย่างเหมาะสม และยุติธรรม				☐ 13
4. กำหนดตำแหน่งที่ตั้งร้านค้า พื้นที่ร้านค้า และประเภทสินค้าอย่างเหมาะสม				☐ 14
5. จำนวนร้านค้าในปัจจุบันมีความเหมาะสมแล้ว				☐ 15
6. จัดทำสัญญา และเงื่อนไขในการเช่าพื้นที่ในปัจจุบันมีความเหมาะสม				☐ 16
7. สถานที่จอดรถกว้างขวาง และเพียงพอต่อความต้องการ				☐ 17
8. จัดระบบการจราจรที่เป็นระเบียบ ไม่วุ่นวาย				☐ 18
9. มีระบบรักษาความปลอดภัยที่รัดกุม และเหมาะสม				☐ 19
10. บริเวณพื้นที่โดยรอบสะอาด และมีถังขยะเพียงพอ				☐ 20

การบริหารจัดการพื้นที่	ระดับความคิดเห็น				
	4	3	2	1	
11. มีสิ่งอำนวยความสะดวกเพียงพอ เช่น ห้องน้ำ ห้องสุขา ที่นั่งพัก					☐ 21
การจัดหาบุคลากร					
12. ผู้ดูแล/รับผิดชอบตลาดควบคุมการดำเนินงาน ของผู้ประกอบการร้านค้าอย่างสม่ำเสมอ					☐ 22
13. ผู้ดูแล/รับผิดชอบตลาดเพียงพอต่อความต้องการ ของร้านค้า และสามารถปฏิบัติหน้าที่อย่าง ทั่วถึง					☐ 23
14. ผู้ดูแล/รับผิดชอบตลาดปฏิบัติต่อร้านค้า เหมือนกันทุกราย โดยไม่เลือกปฏิบัติ					☐ 24
15. ผู้ดูแล/รับผิดชอบตลาดปฏิบัติหน้าที่อย่างเต็ม ประสิทธิภาพ รวดเร็ว และตรงต่อเวลา					☐ 25
16. ผู้ดูแล/รับผิดชอบ เป็นผู้มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี และ บุคลิกภาพน่าเชื่อถือ					☐ 26
17. มีการแต่งตั้งผู้ดูแล/รับผิดชอบ หรือผู้ ประสานงานในการบริหารจัดการพื้นที่ที่ชัดเจน กรณีเกิดปัญหาหรือข้อขัดข้อง					☐ 27
การประสานงาน					
18. ผู้ดูแล/รับผิดชอบ ได้แจ้งนโยบาย วัตถุประสงค์ และกฎระเบียบในการเช่าพื้นที่ให้แก่ร้านค้าทุก รายโดยตรง					☐ 28
19. มีประกาศ ประชาสัมพันธ์ หรือแจ้งข้อมูล ข่าวสารต่างๆ ที่มีความชัดเจนและเข้าใจง่าย					☐ 29
20. มีการแจ้งแผนผังการกำหนดขอบเขตพื้นที่ เช่น รูปแบบ และการกำหนดตำแหน่งร้านค้าที่ชัดเจน					☐ 30
21. เปิดรับฟังความคิดเห็นจากผู้ประกอบการต่อการ บริหารจัดการพื้นที่					☐ 31

การบริหารจัดการพื้นที่	ระดับความคิดเห็น			
	4	3	2	1
การจัดทำงบประมาณค่าใช้จ่าย				
22. มีการกำหนดอัตราค่าเช่ามีความเหมาะสม				
23. เก็บค่าเช่าพื้นที่อย่างเป็นธรรม				
24. มีการบริหารจัดการเงินอย่างเป็นระบบ				
25. มีวิธีการเก็บค่าเช่าที่เหมาะสม โปร่งใส และตรวจสอบได้				

☐ 32

☐ 33

☐ 34

☐ 35

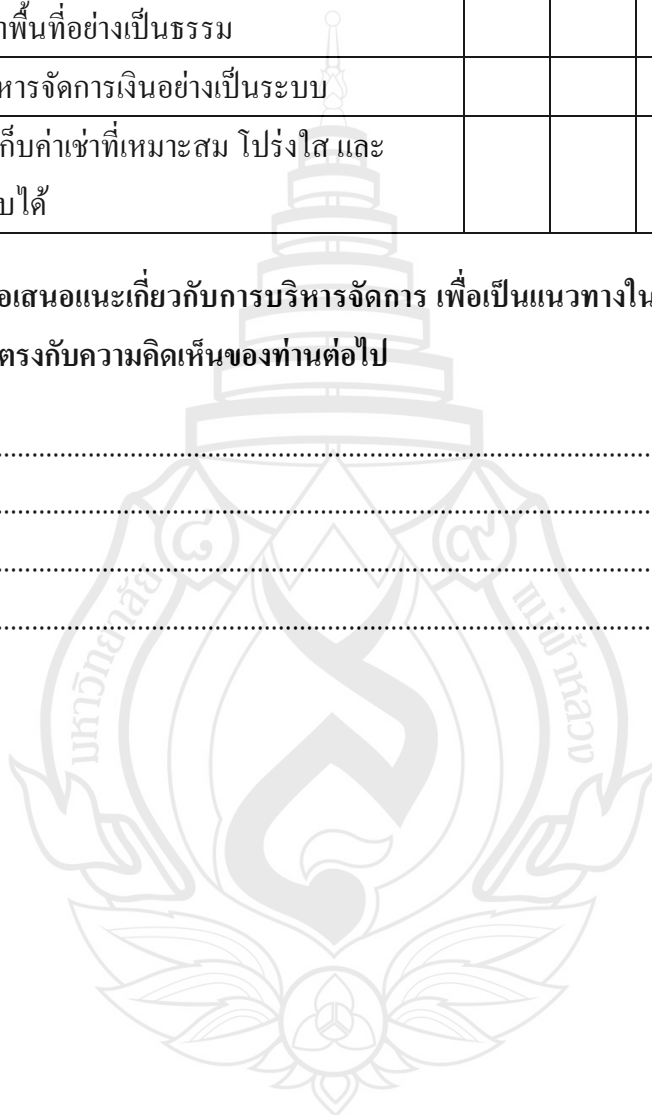
ปัญหาที่พบ /ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการบริหารจัดการ เพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงการบริหารจัดการตลาดให้ตรงกับความคิดเห็นของท่านต่อไป

.....

.....

.....

.....

ประวัติผู้เขียน

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ	พระชลายุทธ์ ท้าวมูลละ
วัน เดือน ปีเกิด	22 ธันวาคม 2520
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	836 หมู่ 1 ตำบลเวียงพางคำ อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย 57130
ประวัติการศึกษา	
2548	ปริญญาตรี คณะพุทธศาสนบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตพะเยา
2534	นักธรรมชั้นเอก สำนักเรียนวัดสันมะนะ จังหวัดเชียงราย
ประวัติการทำงาน	
2552-ปัจจุบัน	รองเจ้าอาวาสวัดพระธาตุคอยเวา วัดพระธาตุคอยเวา จังหวัดเชียงราย
2551-2552	กรรมการบริหารสภาวัฒนธรรมอำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย
2550-2551	ครูพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน
2548-2550	เลขานุการเจ้าคณะตำบลเวียงพางคำ อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย
2538-2548	ครูสอนปริยัติธรรม